Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 31 (10.280).

1992 йил 13 февраль пайшанба

Баҳоси 60 тийин.

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА МОЛИЯ ОРГАНЛАРИНИ БОШҚАРИШ ТАШКИЛИЙ ТУЗИЛМАСИНИ ВА НАРХ БЕЛГИЛАШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Келишилган ягона молия, солиқ ва нарх сиёсатини амалга ошириш, республика иқтисодиётининг молиявий соғломлашувини таъминлаш, бозор муносабатлари шаклланиши шароитида нарх-навони тартибга солишнинг иқтисодий усуллари аҳамиятини кучайтириш мақсадида:

1. Республика ҳудудида нархларга доир давлат сиёсатини ўтказиш вазифалари Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлигига топширилиб, унинг аппарати Ўзбекистон Республикаси Давлат нархлар комитетининг аппарати билан бирлаштирилсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда бир ой муддат ичида мазкур Фармоннинг 1-банди талабларига мувофиқ ҳудудий бўлинмалар ва нарх бўлимлари марказий аппаратини молия органлари билан бирлаштириш юзасидан ташкилий чора-тадбирларни амалга оширишлари зарур.

3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг зиммасига:

республика ҳудудида ягона молия, солиқ ва нарх сиёсатини шакллантириш ҳамда ўтказиш, бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишнинг барқарор молиявий негизини вужудга келтириш борасидаги ишларни мувофиқлаштириш;

молияни ва нарх белгилашни бошқариш тизимини такомиллаштиришга, қимматбаҳо қоғозлар бозорини вужудга келтиришга, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш дастурларини амалга оширишнинг молиявий жиҳатларига оид таклифларни ишлаб чиқиш;

валюта-молия сиёсатининг асосий қоидаларини, республиканинг валюта бойликларини кўпайтириш ва улардан самарали фойдаланишга доир таклифларни ишлаб чиқиш;

узоқ муддатли молиявий меъёрлар ва нормативлар асосида республика бюджетини тузиш ва ижро этиш, йиғма молиявий балансни ишлаб чиқиш;

нархлар ва тарифларни иқтисодий жиҳатдан тартибга солиш чораларини амалга ошириш, уларни эркинлаштириш йўлини изчиллик билан ўтказиш вазифаси юклансин.

4. СССР Давлат нархлар комитетига қарашли Нарх белгилаш илмий-тадқиқот институтининг Ўрта Осиё бўлими Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлигига бўйсундирилиб, у Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Молия ва нарх илмий-тадқиқот институтига айлантирилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси 10 кун муддат ичида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг тузилмаси тўғрисида қарор қабул қилиши ва вазирлик ҳақидаги низомни тасдиқлаши зарур.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,

1992 йил 11 февраль.

ТОШКЕНТ РАЙОН ҲОКИМИ ТАЙИНЛАНДИ

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикасининг маҳаллий ҳокимият идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги Қонунининг 1- ва 2-бандларига мувофиқ:

Ўртоқ **Рустам Раҳбарович АКБАРОВ** Тошкент район ҳокими этиб тайинлансин.

Тошкент вилояти ҳокими

С. САЙДАЛИЕВ.

1992 йил 12 февраль, Тошкент шаҳри.

Халқ депутатлари Тошкент район Кенгашининг сессияси бўлиб ўтди. Унда ташкилий масала кўрилди.

Тошкент вилоят ҳокими тавсиясига мувофиқ сессия Р. Р. Акбаровни Тошкент район ҳокими этиб тасдиқлади. Р. Р. Акбаров 1934 йилда туғилган, ўзбек, олий маълумотли, халқ депутатлари Тошкент район Кенгашининг раиси бўлиб ишлаган.

Сессия ишида Тошкент вилоят ҳокими С. Д. Сайдалиев ва Тошкент вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Ш. Н. Маҳмудова иштирок этдилар.

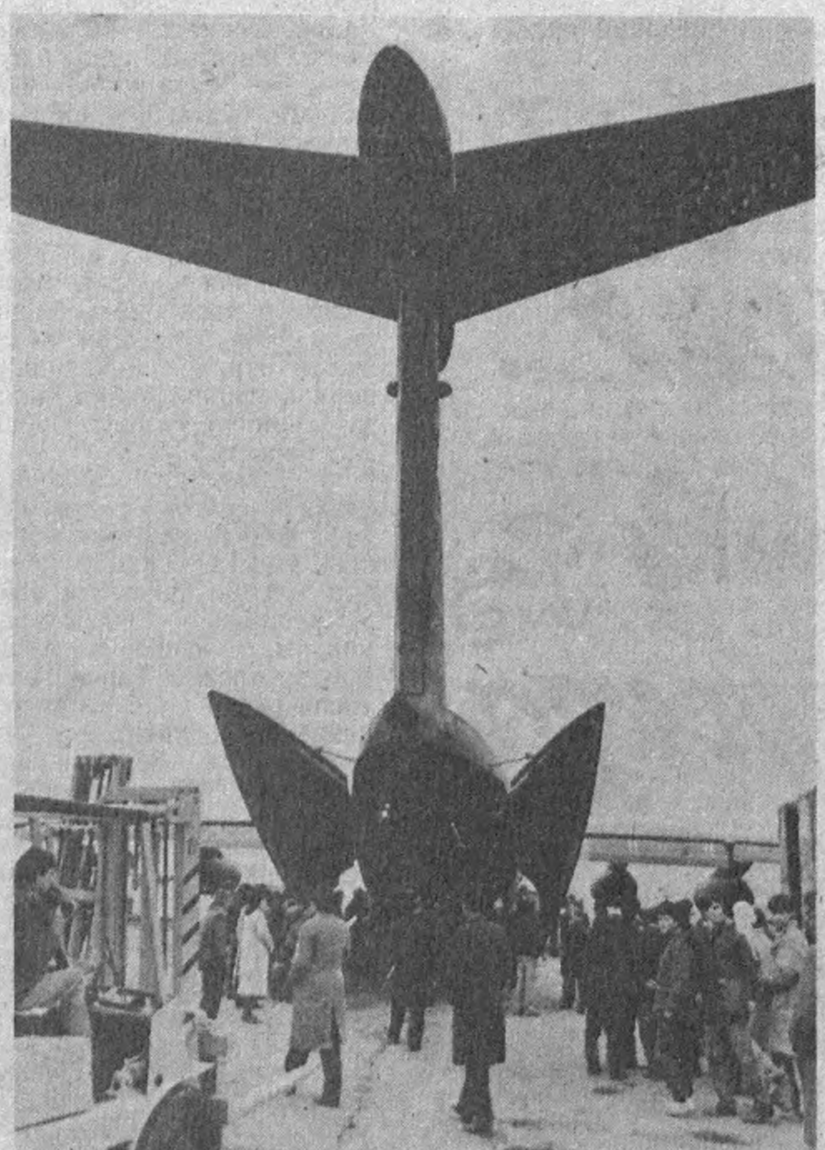

ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ

АҚШ ҳарбий-ҳаво кучларининг С-141 юк самолёти биринчи марта Тошкент аэропортига қўнди. Самолётда Ўзбекистон пойтахтига инсонпарварлик ёрдами — дори-дармонлар ва тиббиёт ускуналари олиб келинди.

Тошкентда юк ортилган ҳаво кемасини кутиб олишга яхши тайёргарлик кўрдилар. Уни кўп юк ортиладиган автомобиллар, юк туширадиган махсус техника, С-141 самолётидаги юкларни тушириб олиш хоҳишини билдирган ёшлар гуруҳи пойлаб турарди.

Юк тушириладиган вақтда учиш майдонида кутилмаганда журналистлар билан учрашув бўлди. АҚШ назорати вакили, Ўзбекистонга келган гуруҳга бошчилик қилаётган Жеймс Лехи биринчи навбатда республиканинг қайси вилоятларига тиббий ускуналар ва дори-дармонлар юбориш кераклигини диққат билан ўрганишаётганини айтди. Уларнинг фикрига қараганда, тиббий асбоб-ускуналар ва дори-дармонлар Тошкент шаҳри, Тошкент ва Сирдарё вилоятларидаги бир қанча касалхоналар ва бошқа тиббий муассасаларга, жисмоний жиҳатдан заиф болалар тарбияланадиган интернатларга юборилиши керак. Бу АҚШ билан Ўзбекистон ўртасида дўстлик муносабатларини ўрнатиш дастурига кўра ташланган дастлабки қадамдир. АҚШ маъмурияти Совет Иттифоқидаги собиқ 11 та республикага инсонпарварлик ёрдами жўнатиш учун 54 та самолётни тайёрлаб қўйди. Уларга асосан озиқ-овқат маҳсулотлари, дори-дармонлар, тиббий ускуналар ортилади. Бу нарсаларнинг ҳаммаси Форс кўрфазидаги уруш даврида фойдаланилмай қолиб кетган эди.

Самолёт экипажи командири С. Шерц шундай деди:

— Менинг Тошкентга биринчи келишим. Ўйлайманки, яна келаман. Бизни шу қадар самимийлик билан кутиб олганларидан жуда хурсандман.

...Қудратли ҳаво кемасидаги юкларни жуда тез тушириб олишди. Орадан бир соат ўтгач, инсонпарварлик ёрдами юклари ортилган автомашиналар карвони республика касалхоналари томон йўл олди.

Ф. НАЗИРОВ,
ЎзА мухбири.

● **СУРАТЛАРДА:** юкларни тушириш пайти; ҳарбий-транспорт тайёраси командири С. Шерц.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ суратлари. (ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига ва республика референдумига тайёргарлик кўриш даврида Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисидаги Қонуннинг 6-моддасига биноан корхоналар ва ташкилотлар томонидан сайлов кампанияси жамғармасига пул маблағларини ихтиёрий равишда ўтказиш учун махсус банк варақаси очган эди. Шу жамғармага тушган маблағлар заруратга қараб, сайловни ва референдумни ўтказиш билан боғлиқ бўлган эҳтиёжларга ишлатилди. Сайлов кампанияси жамғармасига «Тошкент» биржаси ва Ўзбекистон Республикаси Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети, айниқса, кўп пул бадали топширган эди.

Сайлов тугаганлиги муносабати билан ва шу ҳисоб варақасида қолган тежалган ихтиёрий бадалларни ҳисобга олиб, Марказий сайлов комиссияси ҳайрия мақсадлари учун 3,4 миллион сўм топширишга ва бу пулни қуйидаги вазирликлар ва идоралар ҳисобига ўтказишга қарор қилди:

— Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлигига — интернат уйларда яшовчи ёлғиз кекса фуқаролар ва ногиронлар учун;

— Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига — болалар касалхоналари, сил касалликлари санаторийлари учун;

— Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигига — болалар уйлари ва интернат мактаблар учун;

— республика Уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашига — моддий ёрдамга муҳтож бўлган партия, уруш ва меҳнат фахрийлари учун;

— республика Афғонистон фахрийлари уюшмасига — муҳтож афғончи ногиронлар учун, ҳалок бўлган ва дом-дараксиз йўқолган жангчиларнинг оилалари учун;

— республика Меҳр-мурувват ва сиҳат-саломатлик жамғармасига — ночор фуқаролар, кўп болали оналар, кекса ёлғиз фуқаролар ва ногиронлар учун.

ТАЪСИС АНЖУМАНИ

● **Ўзбекистон маданият жамғармаси ҳомийлигида республика Экстрасенслар уюшмасининг таъсис конференцияси ўтказилди.**

Унда экстрасенсология магистри, фалсафа фанлари номзоди, доцент Яҳё Шермуҳамедов президент этиб сайланди.

Ассоциациянинг иқтисодий негизи ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга энг аввало даволаш марказлари ташкил этиш, чет эллар билан экстрасенслар алмашишга қаратилади. Айни пайтда Луқмони Ҳаким номли даволаш марказига ва илмий-услубий марказга танлов кетяпти. Янги йўналишдаги «Байнал сенс» марказига аъзо бўлган юқори малакали ва тажрибали бионур шифокорлари — экстрасенслар эса Албания, Греция, Булғория, Туркия, шунингдек Осиё ва Европа мамлакатларида муддатли ишлаш учун юборилади.

Ўзбекистон Экстрасенслар уюшмасига аъзо бўлиш истагидаги кишилар қуйидаги манзилга мурожаат қилишлари мумкин: 700000, Тошкент шаҳри, Маяковский кўчаси, 6-уй.

(ЎзА).

Бўка хабарлари

ТЕГИРМОН ИШГА ТУШАДИ

● ИШБИЛАРМОНЛАРГА кенг йўл берилган, уларнинг эркин фаолият кўрсатишлари учун қулайлик, шарт-шароитлар яратиб берилган жойда аҳоли кайфиятини чоғ этиб, меҳнатларининг баракали бўлишини таъминлаш мумкин бўлмоқда.

Фрунзе номли жамоа хўжалигида олиб борилаётган ишлар бунга мисолдир. Бу ерда паркентлик фидойи, меҳнат фахрийси, бутун умр бўйи тегирмончилик билан шуғулланиб келган марҳум уста Ўринбой номига кооператив ташкил этилган эди. (хўжаликда меҳнат қилаётганларнинг аксариятини Паркент ноҳиясидан кўчиб келганлар ташкил этади).

Яқинда кооператив жамоаси колхоз фахрийларини, отахонларни йиғиб худойи оши қилиб берди. Кексалар оқ фотиҳа бердилар. Отанинг фарзанди, кооператив раҳбари Абдуҳаким Ўринбоев қўлидан келганича қишлоқ аҳлига хизмат қилишга, уларнинг эҳтиёжларини қондириб, турмушларини енгиллатишга, ҳожатларини чиқаришга ваъда берди.

Бу соҳада дастлабки ишлар бошлаб юборилди. Кооперативга тегишли автобус колхозчилар ихтиёрига бериб қўйилибди. Улар автобус ёрдамида вақти-вақти билан шаҳарнинг диққатга сазовор жойларига экскурсияларга бориб турибдилар. Кооператив ихтиёридаги автокрандан фойдаланиб ижарачилар, деҳқонлар дала юмушларини бажармоқдалар. Яқинда Россиядан иккита вагонда ёғоч-тахта келтирилди ва у колхозчиларга тақсимланди. Кооператив қошида тахтани тилиш цехи ҳам иш бошлаб юборди.

Бу ерда катта тегирмон қурилмоқда. Абдуҳаким отасининг ишини давом эттиришга аҳд қилди. Тегирмон ишга тушгач, нафақат хўжаликдан, қўшни қишлоқларнинг ҳам аҳолиси келиб, бу ерда ун торттириб кетиши мумкин.

ҲАММАСИ ТАЙЁР

● **БАҲОР эшик қоқмоқда. Ҳадемай чигит экиш бошланади. Яхши биласиз эндиликда деҳқоннинг пахта етиштиришдан манфаатдорлиги кескин ошди. Табиийки унинг ерни экишга тайёрлаш, уруғлик қадаш ва уни вақтида, бир текис ундириб олишга бўлган муносабати бутунлай янгича бўлади. Чунки етиштириладиган қимматбаҳо ҳосилнинг бир қисми ва режадан ортиқчасини деҳқонларнинг ўзлари тасарруф қиладилар. Шунинг учун ҳам ҳар бир деҳқон зўр иштиёқ билан мўл ҳосил етиштиришга тайёргарлик кўраётир. Улар энг биринчи навбатда техникани бекаму-кўст шайлаб қўйишга аҳд қилганлар. Ҳамза номли колхозда бу соҳадаги ишлардан ўрнак олса арзийди. Ҳозиргача хўжаликдаги 13 та ҳайдов, 25 та чопиқ трактори, 28 та экиш механизми 30 та борона комплекси тайёр қилиб қўйилди. Эрмат Ашурматов, Холмирза Қуролов, Абдуолим Файзуллаев ўртоқлар участка механиги Абдуғаффор Бойназаров бошчилигида тахт қилиб қўйилган бу механизмларни яна бир бор синчиклаб кўздан кечириб чиқмоқдалар. Уларга ҳар куни бир маҳал бепул иссиқ овқат қилиб берилмоқда.**

ҲОСИЛГА ЗАМИН

●БОЗОР иқтисодиёти шароитида минерал ўғитларнинг ҳаддан ташқари қимматлашиб кетганлиги деҳқонларни ҳам ўйлантириб қўйди. Нима қилиш керак? Ҳадеб минерал ўғитга рўжу қилинадиган бўлса маҳсулот таннархи қимматлашиб кетади-ку!

Шунинг учун улар бундан буён иложи борича далага кўпроқ маҳаллий ўғит чиқаришга ва шу зайлда ерни тўйдириб, соғломлаштириб боришни режа қилдилар. Сафар Алматов бошлиқ махсус бригада ана шу хайрли ишга бошчилик қилмоқда. Унга зарур техника ва ишчи кучи ажратиб берилди. Айни кунларда кранчи Ғайбулла Пардаев, транспорт трактори ҳайдовчилари Жамол Ҳамидов, Фахриддин Пўлатов, Жўрақул Байрамовлар ғайрат-шижоат кўрсатиб ишламоқдалар. Улар ҳар куни далага 25-30 тонна маҳаллий ўғит ташиб келишмоқда.

Ҳозиргача 4 минг тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит далага ташиб чиқарилди. «Ленинобод» жамоа хўжалигида кўкламги экиш мавсумига тайёргарлик юзасидан бошқа ишлар ҳам авж олдириб юборилди.

Э. ЙЎЛДОШЕВ.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ОВРЎПО ҲАМ ИШГА КИРИШДИ

● **ЎТГАН душанба куни Оврўпо ҳамжамияти молия вазирлари махсус учрашувга йиғилдилар. Учрашувда Россияга 650 миллион доллар миқдорида қарз бериш тўғрисида қарор қабул қилинди. Бу маблағларга озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш мўлжалланмоқда. Ажратилган пуллардан фойдаланиш яқин 1—2 ҳафта ичида бошланади.**

Гап шундаки, «Умумий бозор» 1990 йил декабрида собиқ Совет Иттифоқига 1,62 миллиард доллар миқдорида қарз бериш учун рози бўлган эди. Бироқ, СССРдаги сиёсий вазиятнинг беқарорлиги ҳамда иқтисодиётдаги чалкашликлар бу қарзларни ишга солиш имкониятини бермаган эди.

Эндиликда Ғарб давлатлари МДҲ жумҳуриятларига ёрдам беришнинг амалий босқичига кирганидан сўнг, айниқса, Америка Қўшма Штатлари ўз тайёралари билан хайрия юкларини МДҲ жумҳуриятларига етказиб бера бошлагач, Оврўпо ҳамжамияти ҳам орқада қолишни истамади. Америка «осмон кўприги» фаолиятини мувофиқлаштириб турган Ричард Армитиж гапларига қараганда, юқорида айтилган ёрдамда АҚШнинг улуши 88,5 миллион долларни ташкил этади. Ундан 78,5 миллиони озиқ-овқатлар сотиб олиш учун, 10 миллион доллар эса транспорт ҳаражатларига сарфланади.

БМТ ҚАЙТА ҚУРИЛМОҚДА

● **ПЕРЕС ДЕ КУЭЛЬЯР ўн йил давомида Бирлашган Миллатлар Ташкилотига раҳбарлик қилиб келди. Ўша муддат давомида Бош котиб Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тузилиш жиҳатидан ниҳоятда такомиллашган, у ерда ислоҳот ўтказиш унчалик зарур эмас, деб ҳисобларди. БМТнинг янги Бош котиби Бутрос Ғали сайланганига бир ойдан ошар-ошмас БМТ катта ўзгаришларга муҳтож деган фикрга келди. Ниҳоят у БМТ тузилмаларини янада такомиллаштириш мақсадида ўз ислоҳотини бошлади.**

Ўтган жума куни Б. Б. Ғали номидан эълон қилинган ҳужжатда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти энг самарали, ҳаракатчан ташкилотга айлантирилиши лозим, дейилди. Шунингдек, унинг фаолияти учун сарфланаётган жуда катта маблағларни маълум даражада қисқартириш мумкин, деб таъкидланди.

Энг аввало, Б. Ғали ишни олий даражадаги котиблар ҳамда Бош котиб ўринбосарларини қисқартиришдан бошлади. Шуни айтиш керакки, 1992—1993 йил учун ажратилган БМТ бюджетида Бош котибнинг 27 нафар ўринбосари бўлишлиги кўзда тутилган эди. Уларнинг ҳар бири учун бир йилда 100 минг доллардан ортиқ маош тўланиши мўлжалланган эди. Устига устак Бош котибнинг 20 нафар ёрдамчилари ишлаши керак эди.

Янги Бош котибнинг ўзгартишлари, табиий, кўпчиликда норозилик уйғотди. Бироқ, кенгроқ маънода олиб қараганда, Б. Ғали ислоҳоти унга обрў келтира бошлади. Бош котибнинг матбуот вакили Франсуа Жулианининг айтишига қараганда, ҳозирги бошланган қайта қуришлар келажакдаги улкан ўзгаришларнинг нишонасидир, холос.

ЭЛЧИЛАР ТАЙИНЛАНДИ

АҚШ президенти Ж. Буш Болтиқбўйи давлатларига ўз элчиларини тайинлаганлигини эълон қилди. Иитс Силинц АҚШнинг Латвиядаги элчиси этиб тайинланди. У Рига шаҳрида таваллуд топган. Ҳозир 49 ёшда. Принстон дорилфунунини тамомлаган. Ўтган йилларда Американинг Ленинград ҳамда Стокгольмдаги ваколатхоналарида ишлаган.

53 яшар Дэррил Жонсон эса АҚШнинг Литвадаги элчиси бўлди. 49 яшар Роберт Фрезер эса яқин кунлар ичида АҚШнинг Эстониядаги элчиси сифатида иш бошлайди.

АЙБДОР ДЕБ ТОПИЛДИ

АМЕРИКАНИНГ Индианаполис шаҳридаги холис суд аъзолари бокс бўйича собиқ жаҳон чақандози Майк Тайсонни айбдор деб топди. Гап шундаки, оғир вазндаги собиқ чақандоз «Қора Америка хоними» деган номга даъвогар бўлган 18 яшар қизнинг номусига тегишликда айбланаётган эди. Воқеа ўтган йилнинг июль ойида Индианаполис шаҳри меҳмонхоналаридан бирида бўлиб ўтганди.

Суд аъзолари сўнгги ҳукмни чиқариш учун 9 соату 25 дақиқа баҳс юритдилар. Шундан кейингина юқоридагича ҳукм чиқарилди. Мазкур ҳукм 6-мартда эълон қилинади. Адлия ходимларининг гапларига қараганда, М. Тайсонни 60 йиллик қамоқ жазоси кутмоқда.

ҲАВО САФАРИГА ТАЙЁРГАРЛИК

● **ЛАРРИ Нъюман, Дон Мозес ҳамда совет фазогири Владимир Жонибеков Оврўпо узра ҳаво шарида сафар қилишга тайёр эдилар. Бироқ, Атлантиканинг кучли шамоллари бу сафарни бир муддат кечиктиришга мажбур этди. Сафар АҚШнинг Огайо вилоятидаги Эйкрон деган шаҳарчадан бошланади. Ҳаво шарига «Эрсунидс» («Ер шамоллари») деб ном берилди. Жасур саёҳатчилар тез кунлар ичида осмонга кўтарилиш умиди билан яшамоқдалар.**

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● *Янги журнал:*

«МАКТАБГАЧА ТАРБИЯ»

Республикамизда шу йилдан бошлаб «Мактабгача тарбия» деб номланган илмий-услубий, ахлоқий-таълимий, адабий-бадиий безакли журнал чиқа бошлади.

Маълумки, мактабгача тарбия — катта тарбиянинг аввалидир. У миллатнинг сарчашмасидирки, бу соҳа ҳамиша умумхалқ, умумдавлат иши бўлиб қолмоғи керак. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги муассиси бўлган янги журнал ҳам болани бешикдалигидаёқ тарбиялашга киришилиши лозимлигини тарғиб қилиш муддаоси билан чоп этила бошлади. Унинг муқовасида келажагимиз тимсоли — бола сурати акс этган.

Журналнинг 1-сони ҳазрат Навоийнинг: «тавозуъ ва адаб аҳлига таъзим ва ҳурмат етар, ва ул дойни экан бу маҳсулни жамъ этар», деган ҳикматли сўзлари билан бошланади. Унда Ўзбекистон халқ таълими вазири Жўра Йўлдошевнинг «Фарзанд азиз — одоби ундан азиз», Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика илмгоҳининг мактабгача тарбия педагогикаси кафедраси доценти Потима Юсуповининг «Экологик тарбия», Наманган вилояти Норин туманидаги «Булбулча» номли болалар боғчаси мудираси Санобар Азимованинг «Эртанинг эгасини ўйлаб...» мақолалари ўрин олган. «Навоий дарсхонаси», «Нафосатнома», «Бола — подшо», «Одобнома», «Оқ теракми, кўк терак» рукунлари остида қизиқарли мавзулар кўтарилган.

«Мактабгача тарбия» саҳифаларида журнал номига йўлланган табриклар, жумладан, афғонистонлик фольклоршунос олим доктор Файзулла Аймоқ қутлови ҳам босилган.

(ЎзА мухбири).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

13 февраль, 1992 йил ● № 31 (10.280).

● *Қадриятимизни унутмайлик*

Қиш чилласида пишган тариқ... ёки халқ тақвими хусусида

● ЖАВЗОДА ЖАВРАБ ЎЛГАН СИГИР
● ҚАНТАР ҚАЧОН ОҒАДИ?
● ҲУЛКАРЛИ ОЙНИНГ БАРИ—ҚИШ
● ҚОР ЁҒСА—ДОН ЁҒАДИ
● ТУТУН КЎККА ЎРЛАСА...

ТУРМУШ тарзи деҳқончилик ва чорвачилик билан боғлиқ бўлган боболаримиз авлоддан-авлодга ўтиб келувчи бой ҳаётий тажрибага эга бўлганлар. Улар экинларни қай вақтда экиш, йилнинг қайси вақтида қандай парвариш қилиш, ҳосилни йиғиштириб олишга қачон киришишни яхши билишган. Тажрибали чўпонлар эрта кўкламда сурувни яйловга олиб чиқиш, ўтлоқларни алмаштириш, қўйларни урчитиш ва тўл вақтининг аниқ ҳисоб-китобига асосланган қадимий анъаналар мажмуаси—«чорва ҳисоби»га суяниб иш юритганлар.

Абу Райҳон Берунийнинг гувоҳлик беришича, қадимги хоразмликларнинг мукаммал йил ҳисоби бўлган, улар Қуёш ва Ой ҳаракатини, юлдуз буржларининг ҳолатини араблардан кўра яхшироқ билишган. Шу боис аждодларимиз календарь—тақвим яратиш учун самовий жисмлар ҳаракатини асос қилиб олганлар. Жуда қадим замонларда яратилган ўзбек халқ тақвими боболаримизнинг табиат ҳодисаларини вақт давомида муттасил кузатиб бориши, катта ҳаётий тажрибалари ва турмуш кўникмалари маҳсулидир. Халқимиз йил фасллари ва ойлари, ўлкамизнинг табиий-иқлимий шароити ҳақида жуда кўп мақол, матал ва эътиқодий қарашларни яратганлар ҳамда уларни ёдда сақлаб, кундалик турмушда амал қилганлар.

Ўзбек халқ тақвими аждодларимизнинг неча-неча асрлар синовидан ўтган ҳаётий тажрибалари ва меҳнат характери асосида юзага келгани учун ҳам унда йил фасллари ва ҳар бир ойнинг моҳияти, табиат ҳодисалари ва ўзгаришларнинг муддати, деҳқончилик ва чорвачилик хўжалигини юритишнинг табиат ҳодисалари билан боғлиқ жиҳатлари ўз аксини топган. Асрлар давомида яратилиб, доно ҳисобдонлар томонидан тўлдирилиб, сайқал берилган бу ойнома мукаммал маданий меросга айланган. Йил ва ойлар ҳолати, дала ишларини бажариш муддатлари, табиат ўзгаришларини олдиндан айтиб берувчи билгич одамлар — ҲИСОБДОНЛАР дейилган.

Айтишларича, илгарилари ҳар бир қишлоқнинг ўз ҳисобдони бўларкан. Одамлар далага экин экиш, парваришлаш, ҳосилни йиғиб олиш муддатларини, ҳатто Наврўз олдидан келгуси йилда қайси экиндан барака топиш мумкинлигигача у билан маслаҳатлашиб иш кўришган. Ҳисобдонлар ота-боболарининг тажрибаларига таяниб туриб, табиатда бўладиган ҳар хил ўзгаришларга, ўсимлик ва жониворлар ҳолати ҳамда самовий жисмлар ўрнига қараб, келгуси ой об-ҳавосини олдиндан айтиб беришга ҳаракат қилганлар. Улар ҳатто кузда дарахтлар баргининг тўкилиши, иссиқ ўлкаларда қишлайдиган қушларнинг учиб кетиш тартиби, ёғинсочин миқдорига қараб кўклам қандай келишини тахмин қила олганлар. Афсуски тарихий асослари олис асрларга бориб тақалувчи ўзбек халқ тақвимининг кўпгина узвлари, ой—кунлари ҳисоби билан боғлиқ халқ қарашларидан иборат кўҳна анъаналаримиз тўлалигича сақланиб қолмаган. Қишлоқларимизда одамлар «об-ҳаво бюросининг хабарлари»га кўникиб қолишгани боис табиат ҳодисаларини олдиндан айтиб бера оладиган ҳисобдонларнинг ирим-сиримларига унчалик эътибор бермай қўйишди. Натижада йил фасллари, ойлар ва табиат ҳодисалари билан боғлиқ таъбирларнинг аксарияти халқ хотирасидан кўтарилиб кетди. Ҳозир бундай таъбирларни биладиган ҳисобдонларни топиш ҳам амри маҳол, аксарият жойларда қачонлардир яшаб ўтган машҳур ҳисобдонлар тўғрисидаги афсонага ўхшаш ҳикоятларгина сақланган, холос.

1987 йилнинг жавзосида Самарқанд вилоятининг Булунғур ноҳиясидаги Сўлоқли қишлоғида фольклор экспедициясида бўлганимизда 74 яшар Абдуғаффор Шукуровдан шу жойда яшаган уста Аҳмад деган ҳисобдон ҳақидаги бир ҳикояни эшитган эдим. У кишининг айтишларича, бир куни Оқтепа бозорига бораётган уста Аҳмад бир деҳқоннинг даласи ёнидан ўтиб қолибди. Деҳқон қўш суриб, ерини экишга тайёрлаётган экан. Уста Аҳмад салом бериб:

— Ҳорманг, бобо! Ҳосилга барака! Нима экмоқчисиз?— деб сўрабди.

— Умрингизга барака! Шоли экмоқчиман,— деб жавоб берибди деҳқон.

Шунда уста Аҳмад:

— Ундай бўлса, ғайрат қилиб бугун тушга довур экиб олинг, агар пешинга қолсангиз бебарака бўлади, — дебди-да ўтиб кетибди.

Ҳайрон бўлган деҳқон ерининг ярмини тушгача экиб бўлиб, қолган қисмига овқатдан кейин дон сепибди. Буни қаранг-ки, ҳисобдоннинг айтгани тўғри чиқиб, тушгача экилган шоли бехато кўкарибди, тушдан сўнг сепилган доннинг тўртдан бириям нишламабди.

Айтишларича, 27 майдан бошлаб шолини тўполон қилиб экадиган палласи экан. 17 июнда эса саратон доҳил бўларкан. Уста Аҳмад ҳам жавзонинг энг сўнгги кунида деҳқонга йўлиққан экан. Халқ орасида «ҳисобдонлар ҳўкизнинг устига тушиб, кейин ерга қадалган дон билан тўғри заминга тушган доннинг майсасини фарқлай биладилар»,— деган гап ҳам бор. Бу — бир ривоят, албатта. Лекин унда экинни бир кун кечиктирган деҳқон кузги ўрим-йиғим пайтида панд еб қолиши мумкинлиги, экин-тикин муддатини қўлдан бермаслик мўл ҳосил гарови эканлиги, шу муддатдан кечиккан деҳқоннинг хирмони ярим бўлиши ўз ифодасини топган.

— Бир куни,— деб ҳикоясини давом эттирди Абдуғаффор ака,— уста Аҳмаддан: «Бу йил жавзода об-ҳаво қандай бўлади?» — деб сўрадим. Шунда у: «Жавзода жавраб ўлган сигирим» деган нақлни эшитганмисиз? Баъзи йилларда жавзода ҳам ёғингарчилик бўлиши мумкин. Ёш бола пайтларим эди, айни жавзонинг ўртасида қаттиқ дўл ёғиб, экин-тикинларни қийратиб кетган эди. Ўшанда отам раҳматликнинг:

Савр деган сонли қиш,
Мен жавзонгдан қўрқаман,
Саратонда совуқ уриб
ўлган
Ҳўкизнинг шоҳини кўрдим,
Қишнинг чилласида
пишган
Тариқнинг чўпини
кўрдим,—

деганлари эсимда, деб жавоб берган эди.

Таассуфки, ўзбек халқ ижодиётининг ноёб намуналаридан бири — ҳисобдонларнинг тажрибалари тўпланиб тадқиқ этилмаган. Зеро, улар аждодларимизнинг минг йиллар давомида тўпланган ҳаётий тажрибалари мажмуаси бўлмиш бебаҳо қадриятлар хазинасини авлоддан-авлодга етказиб, боболаримиз анъаналарини сақлаб келган табаррук хазинабонлар саналади. Халқ тақвими ва у билан боғлиқ эътиқодий қарашларни тўплаш қишлоқ хўжалигини юритишда муҳим амалий аҳамиятга эгадир. Зукко ҳисобдонлар билан суҳбат қилган киши ҳар бир ой ҳақидаги қизиқарли халқ қарашларини билиб олган бўларди. Ана шундай халқ таъбирларининг баъзи намуналари халқ оғзаки ижодиётида, ўтмишда яратилган маънавий қадриятларни эъзозловчи табаррук отахонларимизнинг хотирасида ҳалиям сақланган. Ана шу халқ тақвими билан алоқадор фольклор намуналарини тўплаб оммалаштириш зарур. Асрлар синовидан ўтган бу маълумотларнинг аксарияти ҳақиқатга жудаям яқинлигини кўриб, меҳнаткаш элимиз томонидан яратилган қадриятлар хазинаси нақадар бойлигига амин бўласиз. Фикримиз исботи тариқасида ўзбек халқ тақвимининг энг масъулиятли даврларидан бири — қиш чилласи билан боғлиқ эътиқод ва анъаналар билан танишайлик.

Ҳижрий — шамсий ҳисоб бўйича буржи ҳокий (қиш) жаддадан бошланади. Мунажжимлар ўнинчи бурждаги юлдузларнинг жойлашувини улоқчага ўхшатиб тасаввур қилишгани боис ўша бурж билан алоқадор ойга ҳам «жадда» номини беришган. Бинобарин, «жадда» сўзи арабча бўлиб, «улоқча» деган маънони англатади. Жадда 21 декабрдан 21 январгача давом этади. Жадда доҳил бўлиши билан кексалар: «Тўқсон кирди» ёки «тўқсон туғди» дейдилар. Чунки бу даврдан қиш тўқсони бошланади. Ҳулкар юлдузи қиш бўйи ботмай тургани боис одамлар «Ҳулкарли ойнинг бари қиш» дейишади.

Тўқсон кириши биланоқ аста-секин кунлар узая бошлайди. Чўпонлар тушки пайт таёқларини ерга қадаб қўйиб, унинг соясига қараб кун узайишини кузатиб борадилар. Шу боис халқимиз орасида «Тўқсонда тўрғай одимидай, чиллада чил (қуш номи) одимидай, қантарда қарға одимидай, оқпон (оқпон — қадимий тақвимга кўра февраль ойининг эскича номи)да от одимидай кун узаяди», деган нақл бор.

Жаддада ер музлайди, сувлар совиб, қаттиқ музлама бошланади. Қорли-қировли кунларда кузги буғдой эккан деҳқонлар қанча кўп ёғин ёғса шунчалик суюнадилар. Чунки қор — ернинг қони, қишда қанча кўп қор тўпланиб, ер намга тўйинса, кўкламда майсалар тез жонланиб, баравж бўлиб ўсади. Шунинг учун қор ёғаётганини кўрган деҳқон «қор ёғди — дон ёғди», деб хурсанд бўлади.

Деҳқонлар қишда ҳам айрим белгиларга қараб об-ҳаво ўзгаришларини олдиндан чамалаганлар. Қишда кечга томон туман тушса— ҳаво исиб кетади, мўрилардан чиққан тутун кўкка ўрласа — қаттиқ совуқ тушади, кечаси ҳаво очиқ бўлишига қарамасдан ой қўтонлаб турса — бу яқин орада қаттиқ ёғингарчилик бўлишининг белгиси деб билганлар. Ахир «ой қўтонласа — ойда ёғар, кун қўтонласа— кунда ёғар», деб бежиз айтишмаган-да!

Тўқсон ҳисоби йигирмага тўлгач, яъни жадданинг охирида қишнинг энг совуқ палласи — чилла киради. Халқимиз қиш чилласини иккита йигирма кунлик муддатга — катта ва кичик чиллага бўлган. «Чилла» атамаси форс—тожик тилидаги «чил» (туркийча қирқ») сўзидан олинган бўлиб, ёз ва қиш фаслларининг энг иссиқ ва энг совуқ қирқ кунлик муддати атамасидир. Айтишларича, ўз даврини ўтаб бўлаёзган катта чилла сўнгги кунларининг бирида ўрнини кичик чиллага, яъни ўз укасига бўшатиб бераётиб унга:

— Эсиз, қор бўронлари билан қаҳратон совуқни юбориб, бутун жонли-жонзотни қиш уясига қамаб қўйиб, бир мазза қилмоқчи эдим, бўлмади-да! Одамлардан уялдим, юзим чидамади. Минг қилсаям ёшим катта, «эсли-ҳушли бўла туриб, қилаётган ишини қаранг», деб дашном беришларидан қўрқдим. Сенинг йўриғинг бошқа, укажон! Ҳали ёшсан, айни кучга тўлган навқирон пайтинг. Бостириб, совуқларингни қўйвораверер, бешикдаги боладан тортиб ўчоқдаги қумғон ичида қайнаётган обжўшгача барини музлатмасанг, сендан рози эмасман. Ҳеч ким сендан ранжимайди ҳам. «Бу ҳали ёш бола, қўяверинглар, бир кунмас бир кун эси кириб қолади» деб сенинг ишларингни ёшлик бебошликларига йўйишади. Энди ҳамма умидим сендан, бўш келма, укажон!— дер эмиш.

Кичик чилла ҳам:

— Хўп бўлади,— деганича енг шимариб ишга тушиб кетаркан. Лекин бола барибир бола-да! У тажрибасизлик қилиб, совуқ изғиринларни дам у тарафдан-дам бу тарафдан юборар, унинг орқасидан одамларни қорга тутиб, кўп ташвиш келтираркан. Аммо гоҳ-гоҳ ўйинга берилиб кетиб, ўз ўрнини ташлаб кетиб қолар, ана шунда чилланинг шашти қайтиб совуқлари пасайиб қолар экан.

Баъзи афсоналарга кўра ўйинқароқлиги туфайли қорли-қировли кунларни ўтказиб юборган кичик чилла хафа бўлиб ўтирган акасига қараб:

— Агар мен ҳам сиздай катта бўлганимда эди, кучимни бир кўрсатиб уч яшар ҳўкизнинг шоҳигача зирқиратардим,— дер эмиш.

Қадимги туркий қавмлар йил ҳисобига кўра қиш чилласи «қантар» деб ҳам аталган. Тахминан 27—28 кун давом этувчи «қантар» ҳозирги ҳисоб бўйича асосан январь ойига тўғри келади. «Қантар» атамаси қадимий «чорва ҳисоби» билан боғлиқ бўлиб, озуқаси камайган чорвадорларнинг отларни қантариб қўйиши билан алоқадор. Зеро, чорвадорларнинг қишга ғамлаган ем-хашакларини баҳоргача етказиш мақсадида тежаб-тергаб сарфлашлари «чорвани қантариб қўйиш» дейилган.

Қантар ҳисобига кўра иш юритган аждодларимиз қиш тўқсонининг ярми ўтгач, яъни февраль ойининг бошида (айрим манбаларга кўра 8 февралда) «қантар оғди» дейдилар. Бунинг маъноси шуки, қиш совуқларининг кўпи ўтиб, ози қолди, энди қиш кунлари камайиб, баҳор яқинлашди деганидир. Кунлар исий бошлагани боис қантар оғгандан кейин ёққан қор кўп туриб қолмайди. «Қантар оғса қозиқ бошида қор турмас» мақолида ҳам ана шунга ишора қилинган. Қантар оғган кунданоқ кўклам яқинлигини ҳис қилган деҳқонлар янги мавсум тараддудини кўра бошлайдилар. Қиш бўйи йиғиб қўйган гўнгларини далаларга ташишган, омочларини созлаб, ер ҳайдашга ҳозирлик кўрадилар, уруғларни саралайдилар. Вақтида ҳозирлик кўролмаган деҳқон баҳор келгач, шошиб қолади. Шу боис «Қантар оғса «қалт» этар, деҳқоннинг кўзи «ялт» этар», дейдилар. Айрим жойларда эса «қантар оғди қут тушди, бойнинг пайтавасига қурт тушди», деган мақолни эшитиб қоласиз. Чунки илгарилари қантар оғиши билан қиш якунланиб, қут-барака рамзи бўлган фасли баҳор яқинлашганлиги билан бойлар чоракор, подачи излаш ҳаракатига тушиб қолардилар.

Халқимизнинг қадимий вақт ҳисоби ва у билан боғлиқ мифологик қарашлар, анъана ва удумлар, мақол ва маталлар, афсона ва ривоятлар, ирим-сирим ва эътиқодлар ниҳоятда қизиқарли бўлиб, уларни йиғиб оммалаштириш азалдан деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланган аждодларимизнинг турмуш тарзи ва уй-хаёлларини, дунёқарашини ўрганишда муҳим аҳамиятга эга.

Маматқул ЖЎРАЕВ,
фольклоршунос.

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ИРКУТСК

БАЙКАЛ бўйида ер ости бойликларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўланадиган бўлди. Вилоят кенгаши сессиясининг қарорига биноан унинг ҳудудида қазиб олинаётган хом ашё ва материаллар — темир рудаси концентрати, кўмир, электрэнергияси, зебу зийнат буюмлари ишланадиган тошлар ва бошқа шу сингариларни сотишдан тушган маблағлар умумий ҳажмининг 25 фоизи бугундан бошлаб минтақа тасарруфида қолади. Ош тузи ва олтин бундан мустаснодир.

ВЛАДИВОСТОК

БУГУН очилган вилоятлараро савдо ёйма кўргазмасига Украина ва Беларусь, Кавказорти ва Ўрта Осиё, Россия шаҳарлари, Татаристон, Бошқирдистон ва бошқа республикалар фирмаларининг вакиллари келишди. Балиқ, ёғоч, мўйна маҳсулотларига талаб жуда катта бўлмоқда.

КОМСОМОЛЬСК-АМУР

«АМУРСТАЛЬ» заводида ишлаб чиқариш ҳажми ниҳоят даражада пасайиб кетди. Корхонада шихта материалларн, электродлар етишмаслиги натижасида мартен ва электр пўлат қуйиш печларининг ярми тўхтатиб қўйилди, прокат чиқариш жуда қисқариб кетди. Ҳозир бир кеча-кундузда ўрта ҳисобда ишлаб чиқарилаётган маҳсулот аввалги миқдорга нисбатан 30—40 фоиз атрофида бўлмоқда.

ХАБАРОВСК

ХАБАРОВСКДАГИ икки юздан ортиқ савдо ташкилотларининг атиги тўртдан бир қисми мустақиллик ҳуқуқидан фойдаланишга қарор қилдилар. Бу ерда моллар билан ўзини-ўзи таъминлаш истиқболи мавҳумлиги, шунингдек харид нархлари ортиб бораётганлиги сабабли ишларни қайта ташкил этишни хоҳлашмаяпти.

КИШИНЕВ

МОЛДОВА пойтахти полицияси меҳмонхоналар олдида қалбаки заргарлик буюмлари билан савдо қилаётган фирибгарларга қарши тадбир ўтказди. Бу тадбир Кишинёвда ана шундай «корчалонлик» анча ривожланганини ва катта даромад келтираётганини кўрсатди. Масалан, қўлга олинган ўн нафар фирибгар бир кунда 50 минг сўм пул, 300 доллар ва 200 немис маркаси топган.

(РАТА—ТАСС).

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

● *Билим юртларида*

ИШЛАГАН КАМ БЎЛМАЙДИ

Охунбобоев номидаги жумҳурият тиббиёт билим юрти Ўзбекистондаги энг кекса билим юртларидан ҳисобланади. Ўтган йили ўқув даргоҳи жамоаси ўзининг 70 йиллигини нишонлади. Билим юрти директори Турсуной Юсуповна Умарова билан талабаларни ижтимоий ҳимоялаш борасида олиб борилаётган ишлар хусусида суҳбатлашдик.

— Ўзингизга маълум, ёшлар ҳали ҳаёт қийинчиликлари, унинг машаққатларини тотиб кўришмаган,— деди у.— Шунинг учун ҳам бугунги кундаги вақтинчалик танглиқлар уларнинг кўпчилигини довдиратиб қўйди. Кўнгли эгри баъзи кимсалар эса ана шундан фойдаландилар. Ахир ҳар қандай талаб, эътирозни тинчлик йўли билан айтиш, ҳал қилиш мумкин-ку. Наҳотки, нарх-навоbooлар...

Наҳотки, нарх-наволарнинг ошганлиги учун тўс-тўполон кўтариш, бир-бирларини ярадор қилиш лозим бўлса. Илгари талабалар янги кийим кийишмаган, қорниларини тўйиб овқат ейишмаган, турмуш қийинчиликларига мардона бардош беришган. Ахир енгил-елпи ҳаётга кўникиш — ақл-идрокли кишилар учун хос эмас. Инсоф билан айтганда, давлатимиз бўлажак мутахассислар учун лозим бўлган шароитларни яратиб бермоқда, бозор иқтисодиёти шароитида эса биринчи навбатда уларни ҳимоялаш тадбирларини амалга оширмоқда. Буни Ўзбекистон Президентининг қатор фармонлари ҳам тасдиқлаб турибди.

Билим юртимизда жумҳуриятимизнинг турли бурчакларидан келган йигит-қизлар таълим олишади. Албатта уларнинг ҳаммаси ўзига тўқ оиладан эмас, айниқса, ҳозирги пайтда иқтисодий жиҳатдан қийналадиган ёшлардир. Шунинг учун ҳам ўз кенгашимизда талабаларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш тадбирларини ишлаб чиқдик, таомлар сифати яхшиланди, талабаларга бир қатор имтиёзлар берилди. Энг кам стипендия 220 сўм, аълочи ўқувчиларники эса 275 сўм қилиб белгиланди. Тошкент шаҳри ва вилоятидан келиб ўқийдиган ёшларга оширилган стипендиялар 21, 22 январда берилди. Шароити оғир бўлган талабаларга ёрдам пули ажратилди, ижара уйларда яшовчилар аҳволидан мунтазам равишда хабар олиб турибмиз. Илгари уларга ҳар ойда 10 сўмдан қўшимча пул беришарди. Энди у 20 сўмга етказилди.

Чет мамлакатларда ота-оналари энг бадавлат бўлган талабалар ҳам ўқишдан бўш пайтларида ўз харажатлари учун ўзлари ишлаб пул топадилар, буни ҳеч ким айб деб ҳисобламайди. Бизда эса бутун оғирлигини ота-она зиммасига ташлаб, ҳар ойда пул сўраб турадиганлар ҳам кўп учрайди. Менимча, ҳар бир йигит-қиз мустақил ҳаёт кечиришга, турмуш паст-баландликларига кўникишга ўрганиши керак. Шу мақсадда билим юртимиз қошида махсус марказ ташкил этилди. У ўқишдан бўш пайтларида ишлаш истагини билдирган талабаларга ўзларига мос ишларга жойлаб қўйиш билан шуғулланади.

Маълумки, талабаларимизнинг асосий қисмини қизлар ташкил этади. Биз улар билан бирга оила, турмуш, одоб, аҳлоқ, рўзғор тутиш бўйича турли кечалар ўтказиб суҳбатлар учрашувлар ташкил этмоқдамиз. Бундай йиғинларда мўътабар онахонлар иштирок этиб, ўз ҳаётлари ҳақида ҳикоя қилиб берадилар.

Ҳар куни ишга отланар эканман, бугун талабаларнинг яхши ўқишлари, осойишта ва тўқ яшашлари учун яна қандай тадбирларни амалга ошириш мумкин, деган саволга жавоб топишга уринаман, ҳар бир йигит-қизнинг чеҳрасида табассум кўришни истайман. Чунки улар келгусида халқ саломатлиги йўлида хизмат қилишади. Бунинг учун энг аввало ўзлари соғлом бўлишлари керак.

Имкониятдан фойдаланиб, барча олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабаларига айтмоқчиманки, сизнинг энг биринчи вазифангиз — ўқиш, мутахассис бўлиш. Ҳар қандай иғво, бузғунчиликларга учманг, ақл-идрок билан иш тутинг. Зеро, сизни одамлар кутишмоқда, ота-оналарингиз йўлларингизга нигорон бўлиб туришибди.

З. ЖЎРАЕВА суҳбатлашди.

ТАБИАТ СИРЛАРИ ОЧИЛМОҚДА

ФАЛАКНИНГ БУЮК ДЕВОРИ

● ИККИ минг йилдан ортиқроқ вақтдан бери танҳо гердайиб, қадди-бастини кўз-кўз қилиб турган Буюк Хитой деворининг қудратли шуҳратини камайтиришга қодир рақиби пайдо бўлди. Унинг таъсири миқёслари ҳозирча аниқланганн йўқ. Бироқ у замин меъмори учун ақл бовар этмас даражада каттадир. Чунки бу девор коинотнинг ўзидир. Худди буюк девор деган ҳайратомуз ном билан олимлар дунёсига маълум бўлган бу девор галактикаларнинг қандайдир тартибда бири билан боғланган катта йиғиндисидир.

Бу илмий кашфиётнинг «гуноҳкорлари» Кембриждаги Гардвард-Смитсон марказининг ходимлари Маргарет Келлер ва Жон Хайкерлардир. Улар ҳудудсиз коинотнинг ўзлари учун нима сабабдандир маъқул бўлиб қолган қисмининг уч ўлчамли харитасини тузиш каби камёб муваффақиятга эришдилар. Олимлар ўша ерда бутун харитани эгаллаган ва ундан ҳам ошиб қолган галактикалар тузилмасини аниқладилар. Бу «Буюк девор» галактикалари ташкил этган бир бутун тўсиқнинг узунлиги тахминан 500 ёруғлик йили, кенглиги 200, қалинлиги эса 15 ёруғлик йилидир.

Меросимизни ўрганамиз

МАВЛОНО

Вафоий тахаллуси билан ёзган шоирлардан ўзбек адабиёти тарихида уч киши маълум. 1. Хўжа Абул Вафоий Хоразмий. 2. Мавлоно Вафоий Хоразмий. 3. Вафо.

Алишер Навоий «Мажолис ун-нафоис»да хабар беришича, Хўжа Абул Вафоий хоразмлик бўлиб, тасаввуфнинг машҳур намояндаларидан саналган. Навоийнинг кўрсатишича, Вафоийни Хоразм халқи «Ер фариштаси» деб атаганлар. Бу шоир тасаввуф бобида чуқур билимга эга бўлиши билан бирга **«Адвор ва мусиқий илмида дағи маҳорати бор эдики, рисоласидин маълум бўлур»**. Демак, Вафоий мусиқа назариясини яхши билган ва Навоийнинг гувоҳлик беришича, бу соҳага алоқадор айрим «Рисола» ҳам тузган. Навоий, Хўжа Вафоийнинг бир форсча рубоийсини ҳам келтиради. Тахминларга қараганда, бу шоир XV асрнинг аввалларида Хоразмда яшаган ва шу ерда вафот этган. Бошқа Вафоий эса Умархон (XIV аср) даврида сарой шоирларидан бўлган.

Мавлоно Вафоий XVII асрнинг биринчи ярмларида Хоразмда яшаган. Мунис «Фирдавс ул-иқбол»да хабар беришича, Вафоий Оронгхон замонида яшаган. Вафоий дарвиштабиат шахс бўлиб, хонлар илтифотига тамаъ қилишини ёмон кўрган. У ғоятда фақирликда умр ўтказган: **«Мавлоно Вафо дунёға майл қилмас эрди ва ҳужрасида бир парча намад ва ё бир буръёдин ўзга бисот қўймас эрди ва мадрасайи Арабхонда мутамаккин эрди».**

Мунисиинг айтишича, Вафоий замонасининг машҳур наққоши ҳам бўлган. У **«Хон Хева аркида кўринишхонайи иморат қилди, Мавлоно Вафоий у иморатнинг банно ва наққоши эрди».**

Мана шу юқорида берилган йўл-йўлакай хабардан ташқари, Вафоий ҳақида бошқа маълумотлар учратилмади. Бу шоирнинг шеърлари алоҳида девон ҳолида тўпланганлиги маълум эмас. Унинг фақатгина бир неча замондош шоирларга боғлаган мухаммаслари ва унинг шеърларига боғланган мухаммасларгина мавжуддир. Шу бир неча шеърларнинг ўзи ҳам Вафоий ижоди характерини аниқлашга, ҳарқалай, имкон беради. Вафоий замонасига нисбатан бақуввват лирик, кучли ҳажвгўй шоир бўлган. Айниқса, Нодирнинг бир шеърига боғлаган мухаммаси кескин ижтимоий ҳажвий мазмунга эга. Шоир бу мухаммасида Нодир шеъридаги ҳажвий маънони чуқурлаштиради, ғоявий юксакликка кўтаради.

Нодирнинг шеъри қуйидагича бошланади:

Ёраб, паноҳ бергил мен зори-номурода,
Ким солди яна шайтон роҳи шаръу фасода.

Вафоий уни бешликка айлантиради ва ўз шеърини шундай бошлайди:

Бир мушт туфроқдур жисмим бу ғамфизода,
Сақфи хубоб янглиғ майхонаи ҳавода,
Солмоқ тилар оёқдин рўзи шароби бода,
Ёраб, паноҳ бергил мени зори номурода,
Ким солди яна шайтон роҳи шаръу фасода.

Шоир ўз ҳолини бир сиқим тупроқ билан таққослаб, яшаб турган вазиятини бўғиқ бир ҳолат деб тасвирлайди. Бундан сўнгги бандларда шоирнинг фикрлари мантиқан юксала боради, ҳажвнинг ғоявий мундарижаси кескинлашиб, ҳажв учун объект қилиб олинган шахснинг (ҳажв объекти бўлган кимса хон саройининг нуфузли кишиларидан эди) салбий сурати яққол жонланади. Шоир унинг хулқ-атвори, юриш-туриши, ички ва ташқи қиёфасига хос шаклу шамойил белгиларини саралаб олиб, унинг ёрқин ҳажвий суратини яратади:

Кибри муқаддаридир, мазҳабда номусулмон,
Ҳар бир туки тегинда юз минг ҳазор шайтон,
Бир пора халқ ичинда дермиш ўзини султон,
Машҳурдир бу, оре: ҳар кимга дўнса даврон,
Дермиш ўзин Сулаймон деву ҳаромизода.

Шоир ҳажвнинг бундан кейинги бандларида танқид шамширини ўткирлаштириб, ўзини халқ орасида ўта мағрур тутувчи «замон улуғлари»ни ҳийлагар шайтон ва «ҳаромизода» таъбирлари билан атайдики, бунда ҳоким синфи вакилларига хос бўлган маккорлик, мунофиқлик, аҳмоқона манманлик ва сурбетлик каби хусусиятлар очилади.

Бундан кейинги бандда шоир ҳажв объектининг ўз насаби ҳақида тарқатган афсоналаридан кулади:

Гар бўлмасанг ҳароми бу гуфти-гў надандур?
Аслингни ман билурман, отанг Олонғудандур,
Туйнукдин тушиб ҳам Кашмири ирғодандур,
Соҳир кўлнинг тагида беҳуш бўлур ётандур,
Инсоф қилки аслинг мендин недур зиёда?

Афтидан, Нодир ўз ҳажвида Чингиз авлодларидан бўлган ҳокимларнинг бирини калтаклайди. Чунки Вафоийнинг «отанг Олонғудандур» деб пичинг қилиши шундай деб ўйлашга далолат беради:

Ори зиёда мандин бир неча меҳнатинг бор,
Дунёйи дун аталган юз минг фалокатинг бор,
Ҳар бошда эй хабарсиз, сонсиз машаққатинг бор,
Оинайи дилингда занги кудуратинг бор,
Гирдобға ғарқ ўлубон дунёйи можарода.

Вафо ва Нодир ҳукмрон табақалар орасидаги бемаъни низо ва жанжалларга ишорат қилиб, бечора фуқаронинг бошига тушган кулфат ва меҳнатларини кескин фош қилади:

Отангни гар десам нур, зулматда нур найлар,
Онангни гар десам ҳур, дўзахда ҳур найлар,
Бу дашти пурбалода жуз талху шўр найлар,
Биноларнинг ёнида бир чашми кўр найлар,
Кўр кимдур? Исми Воҳид? айт, эй сафои садо?

Бу банд шеърнинг авж нуқтаси.

Шоир ўзи яшаб турган ҳаётни «зулмат» ва «дўзах» билан тенглаштиради, беҳад урушлар, зулм ва аёвсиз тасарруф натижасида ўлкани вайрон қилаётган ҳокимларни очиқ танқид қамчиси остига олади.

Мана шу юқоридаги мухаммасдан кўринадики, Вафо ва Нодир XVII асрдаги ҳаётнинг реал манзарасини чизадилар. Объект қилиб олинган шахсдаги зоҳир бўлган энг ярамас қилиқларини фош қилиш орқали, бутун «олий» табақани сўкадилар. Шеърдаги ташбеҳлар ҳам образнинг шамойилини аниқроқ очишга қаратилган. Образга хос бўлган хусусиятларни тасвирлашда уни «дев», «шайтон», «ҳаромзода» каби халқ орасидаги ўта салбий таъбирлардан фойдаланди. Ҳукмрон синф вакилларининг ёлғон ва уйдирма афсоналари устидан кулиб, уларни аччиқ заҳархандалик билан ҳажв этади.

Вафо ва Нодирнинг ҳамма бадиий воситалари ҳам сатирик ниятга қаратилган. Масалан, ҳукмрон табақа вакилларининг маънавий қиёфаси ва хулқ-атворини чизиш учун «мазҳабда номусулмон», «кашмири Ирғодан» дейилади. Улар нодон, бадфеъл ва қаллоб кимсалар сифатида тўғри тасвирланади. Умуман, кичик бир шеърда катта тарихий ва маърифий материал берилади.

Вафо замонада фуқаронинг азоб чекишини, ғамга дучор бўлганлигини ўзининг шахсий фожиасидай ҳис қилади:

Ҳар сахт жонни ғамда мендан деманг зиёда, —

деб, фуқаронинг машаққатларини тасвирлайди. Ҳатто, шоир баъзи вақтларда хонларга ҳам аччиқ киноялар қилади. Мунис «Фирдавсул-иқбол»да қизиқ воқеани ҳикоя қилади: «Хон бир кеча бир маҳрам била илтифот қилиб сарвақтиға етти ва ҳужра эшикида мутаваққиф бўлур, хитоб қилдиким: муллом, нейингиз бор? Мавлоно чун бу воқеага муталлиъ бўлди, беихтиёр туруб таъзим расмин қиёмға еткурди ва бу бадиъа замзамасиға таранңум сурди.

Байт:

Нейимиз бор, нейимиз бор, намад бир бўрёмиз бор,
Санингдек подшоҳларға дуойи бернёмиз бор».[6]

Шоир, хоннинг саволига ҳозиржавоблик билан аччиқ пичинг қилади ва сендек хон замонида бир бўйра ва бир наматдан бошқа нимамиз бўлар эди дейди. Вафонинг бошқа ҳажвлари бўлганми-йўқми, бу ҳозирча ноаниқ бўлиб қолмоқда.

Вафонинг бизга маълум бўлган бир неча шеърларидан кўринишича, у кучли лирик ҳам бўлган. Унинг лирик ғазалларига хос бўлган хусусият шундаки, шоир замонанинг тескарилигидан шикоят қилади, ўз орзуларига ҳаётда муяссар бўлолмаганлигидан оҳ чекади, бу андуҳларни маъшуқага бўлган бахтсиз муҳаббат рамзи орқали ифодалайди:

Кул бўлди ниш ўтиға
кабобим тутаб,
Маст айлаган мани
ҳушёр қайдадур?
Бошим узра келди табиб,
энди оҳ ила,
Олам ичинда ман каби
бемор қайдадур?
Олам ичинда некном
истаса Вафо,
Ошиқ ўлан ғарибларга
ор қайдадур?

● *Фахрийлар ҳақида ҳикоялар*

ҲАЁТНИНГ ЎЗИ ТОБЛАГАН

Маннон аканинг тенгдошлари билан суҳбатлашиб қолсангиз, «уни ҳаётнинг ўзи тоблаган» дейишади. Бу бежиз эмас. Ўзининг бутун ҳаётини ёш авлод тарбиясига бағишлаган бу заҳматкаш инсон турмушнинг аччиқ-чучукларини тотиб оёққа турганлардан. Улуғ Ватан урушига уни олиб кетишаётганда Тошкент Давлат дорилфунунининг физика-математика куллиёти талабаси эди. Оловли йилларда Маннон Шукуров довюрак жангчи сифатидагина эмас, балки иродали, бардошли ўзбек ўғлони сифатида ҳам танилди. Шиддатли жанглар пайтида баъзан оч-наҳор кунлар ҳам бўларди. Шундай кезларда у қуролдошларига тасалли берар, «ойнинг беш куни қоронғи бўлса, беш куни ёруғ» дея уларнинг кўнглини кўтарарди.

Командирлар жангчи-талабанинг тарбиядаги ўрнини ҳис этишар ва кўмакдошларидан мамнун эдилар. Маннон ака тадбиркор аскар ҳам бўлган. Бир куни қаҳратон қиш пайтида у жанг қилаётган миномёт батальони душман қуршовида қолди. Олтитагина снарядни фақат билиб, зарур пайтдагина отиш керак бўларди.

Бутун батальондан сафга яроқли олти киши хаёлга чўмиб турган пайтда ўзбек ўғлони бир таклифни ўртага ташлади. У командирдан ўз истаги бўйича иш кўришга рухсат сўради. Розилигини олгач, тунда душман томон икки жангчи эмаклаб кетди. Бундай онларни фақат оғир жанглар асоратини бошдан кечирганларгина биладилар. Кўп ўтмай ўлган душманларнинг ўқ-яроқлари снарядлари тўп отувчилар ёнида пайдо бўлди. Топқирлик сафдошларнинг кўнглини ёриштириб юборган эди. Жанг беаёв бўлди. Ана шу шиддатли олишувда «батальон» ғолиб чиқди. Маннон акани қўмондонлик «Жасурлиги учун» ордени билан тақдирлади. Кейин яна бир неча шаҳарларни фашистлардан озод қилишда бир қатор мукофотларга сазовор бўлди.

Урушдан сўнг М. Шукуров олийгоҳнинг кечки куллиётида ўқишни давом эттирди. Кундузи эса мактабларда дарс берди. Ёш авлодни мураккаб фан — математикага қизиқтира олди. Қирқ йилдан кўпроқ ўқитувчилик фаолияти давомида бир неча фахрий ёрлиқлар, унвонлар билан тақдирланди. Тошкентнинг Қўйлиқ мавзесидаги 10-, ҳозирги 213-ўрта мактабда, кейинчалик Фрунзе ноҳиясидаги 60-кечки ўрта мактабда ёш авлодни ўқитди.

— Маннон ака камтарлиги, ўз фанини пухта билиши ва ёшларга мураббийлиги билан эътибор топган муаллим эди.— дейди ўша вақтда кечки мактабга директорлик қилган Улуғ Ватан уруши фахрийси Аҳмаджон Обидов,— ўқитувчилар жамоаси орасида ана шу ҳислатлари билан эътибор топди.

Ҳозир етти йилдирки, муаллим пенсиядалар. Турли мактабларда ишлаб ҳурмат қозонаётган Абдужаббор, Дилфуза, Машкура, Маъруфа, Марғуба, Фаттоҳ каби фарзандлари унинг устида парвона. Ота бутун қийинчиликлар даврида кўмакдош бўлиб келган умр йўлдошлари Шукрихон аяни бот-бот хотирлайдилар. Бундай кезларда қатор-қатор набиралари, фарзандлари тасалли бериб ота кўнглини кўтарадилар.

Маннон Шукуров ўз меҳнати самарасини, ўғил-қизлари, келинлари роҳатини кўраётганидан хурсанд.

Ю. МИРЗАКАРИМОВА.

САЛОМАТЛИК МУАССАСАЛАРИДА

Аҳоли орасида турли юқумли касалликларнинг олдини олиш, омма билан суҳбатлар ўтказишда вилоят саломатлик маркази шифокорлари фаоллиги сўнгги йиллар мобайнида анча ошди. Бу ерда ўз касбига астойдил ихлос қўйган шифокорлар хизмат қилишади. Марказ бош ҳакими Жўра Абдуллаевич Хўжаев (чапдан иккинчи) раҳбарлик қилаётган бу оилада Саида Муҳиддинова, Шариф Бекмирзаев, Собиржон Толипов, Бахтиёр Искандаров, Алишер Абдусатторов, Ҳайдар Шоумаров сингари тиббиёт ходимлари ҳамиша хизматга шай. СУРАТДА: саломатлик маркази шифокорлари ўзаро мулоқотда.

Сураткаш В. ТЎРАЕВ.

«ТЕЗ ЁРДАМ» ХИЗМАТГА ШАЙ

Калинин райони раҳбарлари ўтган йили марказий касалхонанинг «Тез ёрдам» бўлимига кўмак беришиб, унга замонавий бино ажратишган эди. Бу ғамхўрликка жавобан аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш даражаси анча яхшиланди. Ноҳия бўйича 14 та, марказий бўлим бўйича эса 3 та машина эл хизматига доимо шай. Яқиндан бошлаб оналик ва болаликни муҳофаза этиш мақсадида яна бир машина куну тунги чақирувга ажратилди. Муяссар Убайдуллаева, Раим Қаюмов каби шифокорлар, уларни ўз вақтида манзилга етказаётган Эргаш Раҳмонов, Маннон Раимов сингари ҳайдовчилардан аҳоли миннатдор.

Шифохонада беморлар учун бошқа қулайликлар ҳам яратилмоқда. Янги қурилаётган дориниңаларни қўллашга тайёрлаш (стерилизация) хонаси замонавий ускуна «Автоклав» билан жиҳозланди. Марказий касалхона бош врачининг ўринбосари Асқар Иноғомовнинг айтишича, ўтган йили вилоят соғлиқни сақлаш бўлими ноҳия даволаш муассасаларини 300 минг сўмлик зарур техника аппаратлари билан таъминлаган.

С. ҲАСАНОВ.

● *Йил якуни таҳлили*

МУНОСАБАТ

ТОШКЕНТ НОҲИЯСИДАГИ ОХУНБОБОЕВ НОМЛИ ЖАМОА ХУЖАЛИГИ ҲИСОБОТ ЙИҒИЛИШИДАН

КУНДАЛИК гап-сўз, муомала, ўзаро суҳбат, мулоқотларда муносабат сўзини кўп ишлатамиз, такрорлаймиз. Дарвоқе, ишга муносабат, касбга, инсонга, дўстёронларга, биродарларга муносабат, ҳаётга муносабат, бироқ ҳозирги тала-тўп ва қийин замонда бизнинг муносабатларимиз ҳамма вақт ҳам самимий ва онгли бўладими?

Мен яқинда Тошкент ноҳиясидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги йил якунига бағишланган ҳисобот йиғилишида иштирок этганимда негадир шу ҳақда кўпроқ ўйладим.

Аввало, шуни айтишим керакки, йиғилиш кўтаринки руҳда бошланди. Шу хўжаликнинг фуқароси, таниқли хонанда Нуриддин Ҳамроқулов ўзининг сеҳрли, дилрабо, куй-қўшиқлари билан бу ерга йиғилганларни, деҳқон-у чорвадор, боғбонларни хушнуд этиб, уларнинг кайфиятини чоғ этди...

Ниҳоят йиғилиш якунланишга келди. Йил давомида жонини жабборга бериб меҳнат қилган, эл-улус ғамида ўзлигини ҳам аямай жафо чеккан бир гуруҳ колхозчилар жумладан, кекса тажрибакор бригада бошлиқларидан Ҳоким Азимов, шунингдек Абдураҳим Абдураҳмонов, Муҳаббат Соатова, Набихўжа ака Эшонов, Рихсивой Қосимов, Сотимбой Эргашев сингари жамоа хўжалиги аъзоларининг ҳар бири минг сўм, 800 сўм, 500 сўмдан пул мукофоти билан тақдирландилар.

Минбарга Муборак 60 ёшга тўлган, эсини танигандан буён шоферлик қилиб одамларнинг узоғини яқин қилиб келган Сотимбой ака Эргашев таклиф қилинди. Айтишларича, Сотимбой ака битта юк машинасини 40 йил давомида қилт эткизмай ҳайдабди. Икки-уч марта унга янги машина таклиф қилишганида олмабди. Ўзимники ҳали яраб турибди, кўпга боради, ёшларга беринглар, деб айтибди. Буни эшитиб беихтиёр ўйлайди киши. Айримлар яп-янги машинани олишгач, икки-уч йилда шалоғини чиқариб қўйишади. Ахир шуни орқасидан нон еяпман, бола-чақа боқаман, деб ўйлашмайди. Қани энди, ҳамма ҳам Сотимбой ака сингари муносабатда бўлса ўз касбига, эл мулкига. У ҳолда муаммоларимиз бир қадар камайган бўлармиди?..

Сотимбой ака минбарда «Нега мени бу ерга чиқариб уялтирасизлар, ахир мен осмондаги ойни олиб берибманми? Ҳамма қатори ишладим, ўз бурчимни бажардим-да» дегандек уялиб қимтиниб турарди. Қарсак устига қарсак бўлди. Унга тўн кийгазиб, белбоғ боғлашди. Телевизор совға қилишди. Кўп йил омон бўлинг, бола-чақангизга бош бўлинг, минг раҳмат сизга, деб айтишди.

Очиғи Сотимбой аканинг ҳаёт йўли, ишга, ўз касбига бўлган муносабати, қолаверса, бугунги мажлисда унга кўрсатилган ҳурмат-эҳтиром менда ҳам чуқур таассурот қолдирди. Шунда ҳамма ерда бўлаётганидек, бу ерда ҳам жамоа хўжалигини бошқариш, юритиш, одамлар билан ишлаш, уларнинг қалбига йўл топишга, янгича ёндошилаётганлиги, инсон омили деб такрор-такрор айтиб келинаётган гапларга эндиликда чинакамига амал қилишга ҳаракат қилаётганликларини ҳис этдим. Шу ҳақда ўйларканман, мажлис бошланиши олдидан шу колхозда туғилиб вояга етган, оддий колхозчидан кўтарилган, кўпчиликка таяниб, кўпчилик билан маслаҳатлашиб, бирга нафас олиб меҳнат қилиб, обрў топаётган раис Искандар Фозилов билан бўлган суҳбатни эсладим.

Мен одат бўлиб қолганидек ундан маърузангиз борми, ортиқча бўлса, бир нусхасини берсангиз, деб сўраган эдим, Искандар ака кулиб деди:

— Ўзингиз яхши биласиз, одамлар маърузадан, қуруқ гап-сўз, ваъдадан ниҳоятда безиб қолишган. Мажлисбозлик жонига тегишган уларнинг. Шунинг учун эзмалик қилиб кўп гапирмоқчи эмасман. Гапнинг лўндасини, борини, қилинган ишлару-иқтисодимизнинг қай аҳволдалигини, мана бу қўлимдаги буғалтерия рақамларига қараб қисқача айтмоқчиман,— деди.

Ҳақиқатан ҳам, шундай бўлди. Мана раис гапирган айрим рақамлар. Бу йил 442 гектар ерда деҳқончилик қилинди. Сал кам 9 минг тонна маҳсулот олинди. 8 миллион сўм даромад қилинди. Шундан 2 миллион сўми соф фойдадир. Хўжалик фаолиятида биринчи марта ана шундай кўп даромад қилинди. Чорва ҳам фойда келтира бошлади. Узумчиликка бўлган муносабатни бу йилдан бошлаб бутунлай ўзгартирамиз. Ўзимизда вино заводи қуриляпти, маҳсулотни ўзимиз қайта ишлаб, ўзимиз сотамиз.

Раис озми-кўпми эришилган ютуқлар замирида одамларнинг меҳнати ётганлигини айтиб, илғорларни санагандан сўнг қийинчиликларга тўхтади. Бозор муносабатларига ўтаётганлигимиз учун муаммоларимиз кўпайгандан кўпаймоқда. Демак, бундан буён қилиниши мўлжалланаётган сарф-харажатлар олдида биз олган бу даромадлар урвоқ ҳам бўлмаслиги мумкин. Оддий бир мисол. Мактаб қурилиши учун 1 миллион 300 минг сўм сарфланиши кўзда тутилган эди. Бироқ бу йилдан бошлаб қурилиш материалларининг нархи осмонга кўтарилиб кетди. Минг дона ғишт 750 сўм, илгари ҳар биттаси 350 сўм турадиган бетон ёпкич — минг сўмдан ошиб турибди. Ички харажатларни айтмайсизми? Бир литр бензиннинг нархи 4 сўмга яқинлашяпти. Деҳқон учун сув билан ҳаводек зарур бўлиб турадиган яшиклар 5—6 сўм турар эди. Очиғи, биз қадрламасдик. Асраб-авайламасдик. Ҳозир бир дона яшикнинг баҳоси 30 сўмгача кўтарилиб турибди. Эҳтимол эрта-индин нархлар бундан ҳам кўтарилар. Давр ўзи шунақа, вазият шунақа бўляпти. Бунга чидашимиз, сабр-бардошли бўлишимиз керак. Ҳар бир ишни пишиқ-пухта қилиб, қадамни ўлчаб босишимиз керак. Ҳар бир қарич ердан оқилона фойдаланиб, деҳқончилик қуроллари, воситаларини авайлаб ишлатиб, кўпроқ даромад олиш йўлларини қидиришимиз керак. Шу маънода оладиган бўлсак, ижара ва фермер хўжалиги — бу жамоа хўжалигимизнинг келажагини белгилайди. Биз 70—80 фоиз ерларимизни ижарачиларга, фермер хўжаликларига бўлиб берамиз. Бу ҳақда ҳозирги пайтда келишилмоқда, шартномалар тузилмоқда. Бизга ҳар бир гектар ер беш-олти минг сўм даромад келтиради. Ўз навбатида ижарачиларга, фермер хўжаликларга қўлимиздан келган барча шарт-шароитларни яратиб берамиз.

Йиғилишда колхоз иссиқхонаси, сабзавотчилари меҳнатига алоҳида баҳо берилди. Улар фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Колхоз иқтисодини кўтариб турибдилар. Лекин бозор муносабатлари иссиқхона сабзавотчилари олдига ҳам қатор муаммоларни кўндаланг қўйяпти. Газ, электр қуввати ва бошқа ёқилғи материаллари, минерал ўғит, уруғларнинг нархи кескин ошиб кетди. Бу аҳволда етиштирилган маҳсулотларни белгиланган нархларда сотиш иссиқхона иқтисодини қийин аҳволга солиб қўйиши мумкин.

— Буни ҳисобга олмаслик инсофдан эмас,— дейди иссиқхона бошлиғи Қўчқор Маҳаматов,— шунинг учун бизларга эркинлик берилиши керак. Таннархи анча қимматга тушаётган маҳсулотларимизнинг қимматроқ нархларда сотишимиз керак. Бўлмаса, манфаатдорликка путур етади. Манфаатдорлик бўлмаган жойда эса ишда барака, унум бўлмайди. Одам энг биринчи навбатда ўзи яратаётган бойликдан ўзи манфаатдор бўлиши керак. Ана шундагина у ихлос қўйиб ишлайди, меҳнат қилади.

Раис Президент Фармонига биноан колхозчиларга томорқа ери бериш масаласига алоҳида тўхталди. Чунки бу ҳақда айрим нотўғри гап-сўз, миш-мишлар оралаб қолганди. Эмишки, одамларга томорқа ери беришни тўхтатиш ҳақида яқинда янги фармон чиқармиш. Бу гаплар нотўғри, деди раис. Хўжалик қарор топибдики, биласизлар вақти-вақти билан одамларга ер бериб келинмоқда. Президентнинг Фармони эса бу ишни тезлаштирди, муқим қилиб қўйди. Сизларни ишонтириб айтаманки, бу муҳим тадбир бундан кейин ҳам давом эттирилади. Лекин бир нарсани тўғри тушунишларингизни истар эдим. Биз бор имкониятдан келиб чиқиб ер ажратяпмиз, тақсимлаяпмиз. Лекин одамлар ер танлашяпти. Менга у ердан эмас, бу ердан беринг, дейишяпти. Менимча, бу тўғри эмас. Яна бир нарса. Баъзида инсоф, диёнатни бир чеккага йиғиштириб қўйяпмиз. Айрим хонадонларда уйли-жойли бўлишган фарзандлардан ташқари якка-ягона фарзанд қолган. У шу хонадоннинг вориси ҳисобланади. Эскичасига айтганда, у шу хонадонга эгалик қилиши, ота-онаси ўтгандан сўнг, уларнинг чироғини ёқиши керак. Уларга ҳам ер сўрашяпти. Бу ҳақда чуқур мулоҳаза қилиш керак.

Ҳисоботдан қониқиш ҳосил қилган мажлис қатнашчиларидан айримлар сўзга чиқиб раиснинг мулоҳазаларини, таклиф-истакларини қўллаб-қувватлаш билан бирга ўзлари ҳам бир қатор фикрларни баён этдилар.

— Ёшим 73 да,— дейди колхоз фахрийси Йўлдош ота Ғаффоров.— Айримлар билан гаплашиб қолгудек бўлсанг, ҳозир тирикчилик ўтказиш жуда қийин бўлиб қолди, деб нолишади. Бундай қараганда бу гапда жон борга ўхшайди. Лекин қани инсоф билан айтайликчи, 30-йиллардаги очарчилик, ва уруш йилларидаги қийинчиликлар олдида ҳозирги қийинчиликлар нима гап бўлибди? Бу вақтинчалик нарса. Ҳаммаси ўтиб кетади. Жой-жойига тушади. Энг муҳими, биз интизом билан, бир-биримизга ҳурмат, оқибат, шафқат кўрсатиб, уюшиб меҳнат қилишимиз керак. Ерга муносабатни яхшиламасак бўлмайди. Ишловни вақтида бериб, вақтида дам ҳам бериш керак ерга. Кўчатни, уруғни сарасини экмасак, меҳнатимизнинг бир қисми зое кетади.

Хўжаликда сув муаммоси бир неча йилдан буён гап бўлмоқда. Ҳасанбой ариғидан сув келиши қийинлашиб кетди. Бунинг устига бизнинг колхозга оқаваси келади, сувга ахлат оқизадилар йўл-йўлакай. Ифлосланиб, заҳарланиб кетгани ҳеч кимга сир эмас сувнинг.

Мажлисда яна шу ҳақда жиддий гаплар бўлди. Ҳасанбой ариғи сувидан фойдаланишда қаттиққўллик керак бўлиб қолди. Ноҳиямизда сув хўжалиги бошқармаси бор. Ахир бу ерда озми-кўпми одамлар, мутахассислар ишлашади. Улар ўз бурчларига сидқидилдан муносабатда бўлсинлар. Ҳасанбой ариғининг қадимги шуҳратини тиклаш керак.

Айрим нотиқлар ижарага ўтишни тезроқ жорий этиш зарурлигини айтдилар.

— Бу иш анча қийин бўлиши мумкин,— деди бригада бошлиғи Муҳаббат Соатова,— яқинда мен ўғит сўраб боргандим. Бундоқ суриштирсам, бир қоп минерал ўғитнинг нархи бизга 75—80 сўмга тушар экан. Бу аҳволда иқтисодимиз қанақа бўлади. Бундан буён ота-боболаримиз қилган ишни қилиб, ерни кўпроқ маҳаллий ўғит билан тўйдиришимиз керак. Бунинг учун имконият бор. Ҳар бир хонадонда чорва боқилади. Ерлар ижарага бўлиб берилса, ҳар ким ўзи учун ҳаракат қилади. Ерга ўзи қарайди. Кўпроқ гўнг олиб чиқиш учун ҳаракат қилади.

— Ҳақ гап,— деди Йўлдош ота Комилов,— биз қийинчиликлардан чўчимаслигимиз керак. Ахир ўзлигимизни эндигина таний бошладик. Қанча йил оёқ ости бўлиб келдик. Энди кўкрагимизга шамол тегди. Бу бизни руҳлантиришни керак. Муҳаббат тўғри айтяпти. Минерал ўғитларни солавериб еримизни заҳарладик. Энди ана шу заҳарни ҳам қимматлаштириб юбордилар. Шуни солмай қўяқолайлик. Бундан воз кечайлик. Бир тонна маҳаллий ўғит бир тонна ҳосил дегани. Шу йўлдан борайлик.

— Шу пайтгача,— деди тафтиш комиссиясининг раиси Эргаш ака Собиров,— ўз ҳудудимиздаги омборхонани, у ердаги совутгич ускуналаримизни ОРКга ижарага, фойдаланишга бериб қўйдик. Нотўғри қилдик. Бу хатони тезда тузатишимиз керак.

Ҳисобот йиғилиши ҳақида бошда айтилган фикримизни давом эттириб яна шуни айтишим керакки, одамларнинг мажлисга қатнашиши, уни ўтказишга бўлган муносабатлари ҳам аввалги йиллардагига қараганда бутунлай фарқ қилар эди. ●

Улар бир овоздан жамоа хўжалиги бир йиллик ишини қониқарли деб топдилар. Кўз тегмасин, раҳбарларимизга, фаолларимизга. Улар бизга, деҳқонларга қайишишмоқда. Ҳозирги қийин шароитда қўлларидан келган ёрдамни аяшмаяпти.

Шу куни катта дошқозонларда 120 килограмм гуруч дамланиб ош тайёрланган эди. Мажлисдан сўнг одамларга тортилди.

Мен шунга амин бўлдимки, йил якунига бағишланган ҳисобот йиғилиши ва у ердаги гап-сўзлар, меҳнаткашларга кўрсатилган илтифотлар одамларга куч, қувват бахшида этди. Яхши, тароватли кунлар келишига бўлган умид учқунларини алангалатди.

Н. РИХСИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Меросимизни ўрганамиз

ВАФОИЙ

Шоир бу ерда бир-бирига зид бўлган лавҳалардан фойдаланиб муяссар бўлмаган васлнинг қайғусини ифодалайди, ёрини соғинганини ва шахсий кечинмаларини тасвирлайди.

I лавҳа: шоир ёрига муштоқ, лекин у кўринмайди, қайдалигини шоирнинг ўзи ҳам билмайди.

II лавҳа: шоирнинг умид осмони зулматга чулғонган, аммо унга нур берувчи хуршиддан дарак йўқ.

III лавҳа: ҳижронда бечора ошиқнинг жисми куйиб кулга айланаёзди, аммо шоирни маст қилган гўзал ўзини кўрсатмайди.

IV лавҳа: шоир ёрини соғиниб, хаста бўлиб қолди, лекин табиблар бу хасталикни даволашдан ожиз қолдилар.

Бу ғазалда Вафоий «қайдадур» сўзини радиф тариқасида ишлатиб, шу орқали ҳасратли савол ташлайди ва шеърнинг ҳамма ҳаяжонли салмоғини шу радифга юклайди, дейдики, бу фақатгина шоирнинг ўз шахсий кайфияти, ҳис ва туйғулари эмас, балки ўша замонда қайғуга маҳкум этилган бечораларнинг кайфиятларидир.

Юқорида кўрилган шеърлардан ташқари, Вафоий Фузулийнинг «Кўнгул етди ажал завқу роҳ дилдор етмазму?», «Ўлсайди бандаги ғам Фарҳод мубталоға» деб бошланган ғазалларига мухаммас боғлаган. Ана шу мухаммаснинг баъзи бандларидан кўринишича, шоир айрим ҳолларда даҳрийона майллар кўрсатади ва: «Кўтар боши саждадан, тақводин ал чек, зуҳддин ор эт», каби фикрларини ҳам ўртага ташлайди. Бу каби мисралар шоирдаги фикрий зиддиятларни кўрсатади, яъни Вафоий гоҳо жафолардан ўксиниб, дунёдан безса, гоҳо ўз кучига ишонган инсон сифатида ҳаётсеварликни тараннум қилади. У инсондаги зўр қудрат ва истеъдодни инкор қилмайди, балки инсонни дунёдаги ҳар бир мушкулни ҳал қилишга қобил бўлган зот эканлигини кўрсатади ва:

Фироқ тиғи била ҳар замон агар минг тил,
Жаҳаннам ўлса Вафоийки, ғам етим бўлур, —

Вафоий таъйн қилким, одами ҳар ишга қодирдур,— дейди. Бу билан шоир инсоннинг ҳаётдаги ўрни ва ролига юксак ва ҳаққоний баҳо беради.

Мавлоно Вафоий XVII аср охирларида вафот этади.

Муҳсин ЗОКИРОВ,
филология фанлари номзоди, жумҳуриятда хизмат кўрсатган ўқитувчи.

ҒАЗАЛ

Эй дил, хабар бер, ул юзи гулзор қайдадур?
Ороми жоним ул гули баҳор қайдадур?
Мағрибнишин шоми сияҳ бўлди кавкабим,
Ул офтоби машриқ анвор қайдадур?
Кул бўлди ишқ ўтиға кабобим тутаб,
Маст айлаган мени ҳушёр қайдадур?
Бошим узра келди табиб, ёнди оҳ ила,
Олам ичида мен каби бемор қайдадур?
Олам ичида некном истама Вафо,
Ошиқ ўлаң ғариблара ор қайдадур?

ФУЗУЛИЙГА МУХАММАС

Эй аҳли хуш, бир дам дунё бевафода,
Ташхис нек бадхуш ҳақни кўрунг орода,
Ҳар сахти жонни ғамда мендин деманг зиёда,
Ўлсайди бандаги ғам Фарҳод мубталода,
Бир «оҳ» ила верурди бонг Бесутуни бода.
Чектим баси париваш лайлоларинг жафосин,
Ҳеч кимса менча билмас девоналиғ адосин,
Деманг менинг қошимда ҳар телба можаросин,
Версайди оҳ Мажнун фарёдимнинг садосин,
Қушин қарор эдарди бошидаги ювода,
Эй дил, на бўлди, гоҳи бизлар сари назар эт,
Ғам даштида қуюндек жисмимни хоксор эт,
Хуршиддек шаъбинг номоли рўзигор эт,
Сарварлик истар эрсанг афтодалиқ шиор эт,
Ким душмаган аёға чиқмас бошиға бода.
Гулруҳларинг ғамидин айлаб баҳор умидим,
Доғи жигардин очмиш минг лолазор умидим,
Йиғларға то булутдек қилди барор умидим,
Ашки равонима эл жамъ ўлди, вор умидим,
Ким ўлди вора-вора жамъятим зиёда.
Веҳуда васли жонон дил айламаз тақозо,
Оламда ҳар вужудинг топғунчадур тамошо,
Ҳар бошда бир ҳаёли, ҳар кўзда бир тамошо,
Фарҳодда завқи сурат, Мажнунда сайри саҳро,
Бир роҳат ичра ҳар ким, анжақ банам балода.
Андин бурун, ки бўлғай олам фано Фузулий,
Кўнглингни қил Вафодек бемуддао Фузулий,
Жондин кечиб талаб қил мулки баҳо Фузулий,
Гарчи кўрмак тиларсан расми жафо Фузулий,
Ўлма Вафоя толиб дунён бевафода.

НОДИРГА МУХАММАС

Бир мушти туфроқдур жисмим бу ҳам физода,
Саҳр ҳубоб янглиғ майхонаи ҳавода,
Солмоқ тилар оёқдин рўзи шароби бода,
Ким солди яна шайтон роҳи шаръу фасода.
Ёраб, паноҳ бергил мен зори номурода,
Би умр эди эрдим форинг бу шўру шардин,
Ёд этмас эрдим асло шамшир ила сипардин,
Худди таёқу жавшан тушмиш эди назардин,
Энди начук чекарман қўл тиғ ила табардин,
Бир жилли тўҳматидин бўлди низо орода.
Габри муқаддаридур, мазҳабда номусулмон,
Ҳар бир туки тағинда юз минг ҳазор шайтон,
Бир пора халқ ичинда дермуш ўзини султон,
Машҳурдур бу оре: ҳар кимга дунси даврон,
Гар бўлмасанг ҳароми бу гуфтигў надандур?
Дермуш ўзин Сулаймон деву ҳаромизода.
Аслингни мен билурман, отанг Олонғудандур,
Туйнукдин тушиб ҳам Кашмири ирғодандур,
Соҳир қўлуиг тағинда нохуш ўлуб ётандур,
Инсоф қилки, мендин аслинг надур зиёда?
Оре, зиёда мендин бир неча меҳнатинг бор,
Дунёи дуи аталғон юз минг фалокатинг бор,
Ҳар бошда, эй хабарсиз, сонсиз машаққатинг бор.
Ойнаи дилингда занги кудуратинг бор,
Гирдоба ғарқ ўлубсан дарёи можарода.
Отангни гар десам нур, зулматда нур найлар?!
Онангни гар десам ҳур, дўзахда ҳур найлар?!
Бу дашти пурбалода жуз талху шўр найлар?
Биноларинг ёнида бир чашми кўр найлар?!
Кўр кимдир? Исми Воҳид, айт эй сафойи сода?!
Ҳарчанд агар Вафодек мўри муҳаққариман,
Айёми гардишида помоли бистариман,
Сўзи Хисрав ўнгида ба онки чокариман,
Боргоҳи базми майдон Нодир суханвариман,
Алимда шанг урмуш сендек юз минг пиёда.

● *Бўстонлиқ районида*

ЎЗ ОТИ БИЛАН «МЕҲРИБОН»

● Кейинги пайтда райондаги «Меҳрибон» хайрия жамияти аъзолари талайгина ишларни амалга оширишди. Ҳозирги иқтисодий танглик, нарх-наво кескин ошиб бораётган мураккаб бир пайтда кам таъминланган, ночор оилалар, ногиронлар, қаровчиси бўлмаган қарияларга оз бўлсада, енгиллик яратиш мақсадида жамият томонидан кийим-кечаклар билан савдо қилувчи махсус дўкон очилди. У асосан Ғазалкентдаги воситачи дўконлардан маҳсулот олиб, арзон нархда сотади. Кийим-кечаклар қийматидаги фарқни эса «Меҳрибон» жамияти тўлайди.

Ўзларига яратилган бу енгилликдан ночор оилалар хурсанд.

НАВОИЙ РУҲИНИ ШОД ЭТИБ

● Чорбоғ қўрғонидаги Навоий номли 18-ўрта мактабда буюк инсон, шеърият мулкининг султони таваллуд топган кун муносабати билан «Навоий руҳини шод этиб» деб номланган адабий-бадиий кеча бўлиб ўтди. Уни мактабнинг тил ва адабиёт ўқитувчиси Гулбаҳор Абдуллаева ташкил этди ва олиб борди.

Кечада ўқувчилардан Х. Жуманиёзов, Г. Қорабоева, Г. Мирҳамидовалар шоир ғазалларидан намуналар ўқишди. Шунингдек, ёзувчи Миркарим Осимнинг «Алишернинг ёшлиги», Уйғун ва Иззат Султоннинг «Алишер Навоий» драмасидан саҳна кўринишлари намойиш этилди. Мазкур кеча йиғилганларнинг барчасига манзур бўлди.

ЯНГИ МЕҲМОНГА СОВҒА

● Ғазалкент шаҳрида ишга туширилган марказий туғуруқхонада оналар ва болалар учун барча қулайликлар муҳайё. Бу ерга районнинг исталган бурчагидан аёллар келишлари мумкин. Туғуруқхонада биринчи бўлиб кўзи ёриган — «Товоқсой» фахрийлар сиҳатгоҳининг ошпази Эътибор Солиева у ердан қувонч билан чиқди. Унинг чақалоғига туғуруқхона ҳисобидан совға қилинди.

КУМУШ РАСУЛТОЕВ МАКТАБИ

● Районда халқ таълими соҳасини ривожлантиришга меҳнати сингган фахрий ўқитувчилар номини абадийлаштиришга эътибор кучайтирилган. Яқинда Хондойлиқ қишлоғидаги 10-ўрта мактабга мазкур илм даргоҳини тиклашнинг дастлабки кунлариданоқ фаоллик кўрсатган Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, марҳум Кумуш Расултоев номи берилди.

Ўқув даргоҳида заҳматкаш зиёкор, ажойиб инсоннинг номи абадийлаштирилганидан қишлоқ аҳли миннатдор.

Р. УСМОНОВА.

Чайқовчиларни фош этамиз

БУ МОЛЛАР ХАЛҚҚА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЭДИ-КУ!

Маълумки, вилоят ички ишлар бошқармаси ҳузурида чайқовчилик, олибсотарлик, очиқ савдодан ноёб молларни яшириб қўйиш, қонунга ҳилоф равишда база ва омборлардан маҳсулот сотиш, халқ хўжалик молларини ноқонуний олиб кетилаётганлигини назорат қилиш юзасидан махсус штаб иш бошлаган эди. Штаб фаолиятига раҳбарлик вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция подполковниги Бахтиёр Сиддиқовга юклатилган эди.

Яқинда бошқармада ўтказилган йиғилишда штаб аъзолари амалга оширган ишлар таҳлил қилинди, мутасадди раҳбарларнинг ҳисоботлари тинглаиди.

Тезкор гуруҳлар ёрдами билан анча миқдордаги саноат моллари, қишлоқ хўжалик ва озиқ-овқат маҳсулотлари давлатга қайтарилди ҳамда меҳнаткашларга сотилди. Бу борада Чиноз, Ғалаба, Бўка, Янгийўл, Бўстонлиқ, Ўрта Чирчиқ, Юқори Чирчиқ, Оққўрғон районларида яхши ишлар амалга оширилди. Гуруҳ аъзолари база омборларидан қонунга хилоф равишда савдо уюштирилиш ҳолларини фош этдилар, очиқ савдодан 508549 сўмлик мол яшириб қўйилганлигини аниқладилар.

1245 нафар шахснинг майда чайқовчилик қилаётганлиги фош этилиб, уларнинг йигирма нафари иши юзасидан жиноят қўзғатилди, қолганлари маъмурий жавобгарликка тортилдилар. Улардан тортиб олинган пул ва моллар 81072 сўмни ташкил этади. Сигарета сотиш айниқса кўпайиб бормоқда. Тезкор гуруҳ аъзолари ҳаракатлари натижасида унинг даромад йўллари тўсилди. Бироқ энди сигареталар янада қимматроқ нархда хонадонлардан сотилмоқда. Спиртли ичимликлар билан чайқовчилик қилаётган шахслар ҳам жавобгарликка тортилдилар.

Улуғ Ватан уруши ва ички ишлар органлари фахрийси А. Жиганшин вилоят ички ишлар бошқармасига хат йўллаб, Ғазалкент бозорида чайқовчилик авж олаётганлиги, милиция ходимлари фаоллик кўрсатмаётганлигини айтган эди. Хат бўйича текшириш ўтказдик, бир қатор ишларни амалга оширдик. Ғазалкент бозорида «Астра» сигаретаси билан чайқовчилик қилаётган Л. Иванова устидан жиноий иш қўзғотилди. Район маиший хизмат кўрсатиш корхонасида болалар моллари дўконида бир қанча ноёб моллар яшириб қўйилганлиги аниқланди. 15-дўкондан болалар аравачалари, велосипедлар, коптокчалар, пойабзал дўконидан 2363 сўмлик оёқ кийимлари топилди.

Одамлар керакли нарсаларини тополмай дўконма-дўкон сарсон юришган пайтда айрим ноинсоф савдо ходимлари ўз нафсларини ўйлаб, чўнтакларини қаппайтирмоқдалар. Масалан, Янгийўл районида текшириш ўтказилганда 12-дўконда 66 қоп ун, бир қоп шакар, 13-дўконда 1205 сўмлик чой, макарон, кир ювиш воситалари. 10-дўконда 183 шиша «кагор» виноси, 12 дона ароқ, 4, 5 килограмм ҳинд чойи, 12 килограмм кўк чой ва бошқа нарсалар харидор кўзидан пана қилиб қўйилганлиги фош этилди.

Оҳангарондаги 15-дўкон мудири Ф. Муллакаев 10603 сўмлик саноат молларини яширган. «Бирлик» ижара хўжалиги ҳайдовчиси Ҳ. Тўхтахўжаев ўзи ишлаётган омбордан 200 килограмм уруғлик картошкани ўғирлаб кетаётганда қўлга тушди. Бекободлик Ҳ. Алимов «Жасорат» виносини 20 сўмдан пуллаб даромад орттирмоқчи эди. Лекин нияти рўёбга чиқмади. Қарангки, электр лампочкалари ҳам чайқовчиларга ўтиб кетибди. Ўрта Чирчиқ районида чайқовчи Ҳ. Ҳасанова шу иш билан шуғулланаётганда, Р. Назарова эса тикув машинаси мойини чайқов нархда пуллаётганда қўлга тушдилар.

Эҳтимол баъзиларга тезкор гуруҳ аъзолари қўлга туширган нарсалар майда-чуйда, арзимасдек бўлиб кўринар. Лекин ана шу арзимас нарсаларга ҳаммамиз муҳтожмиз, уларни чайқов нархида олишга ҳамманинг ҳам қурби етавермайди. Яна шу нарсани таъкидламоқчимизки, биргина милиция, тезкор гуруҳлар аъзолари чайқовчилик ва бошқа йирик жиноятларга қарши курашда ожизлик қиладилар. Уларга биринчи навбатда жамоатчилик мадади лозим.

М. МИРСОВУРОВ,
вилоят ички ишлар бошқармаси матбуот маркази раҳбари, ички хизмат майори.

● МУШОИРА—92

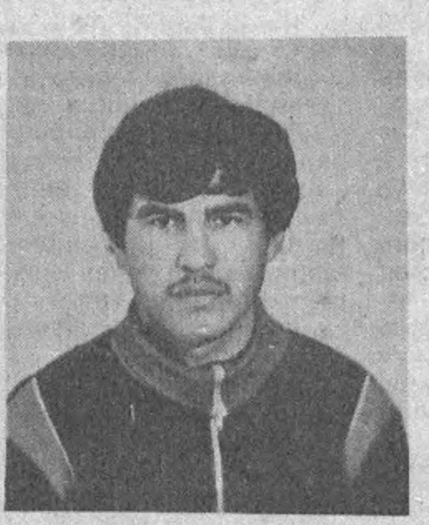

БУНДАН бир ярим-икки йилча олдин биз пискентлик оддий деҳқон фарзанди, ёш шоир Ихтиёр Холиқуловни илк бор муштарийларга таништиргандик. Ихтиёр бу умидни оқлаш учун ижод масъулиятини теран ҳис этган ҳолда изланмоқда. Истеъдод эгаларининг ўзларини тўлароқ намоён қилишлари ҳамма замонларда ҳам осон кечмаган. Ихтиёрнинг машқлари ҳам қийинчиликлар билан бўлса-да, жумҳурият рўзнома ва ойномаларида кўрина бошлади.

Биз муштарийлар ҳукмига И. Холиқуловнинг янги шеърларидан тақдим этамиз.

БИР ГЎЗАЛ БОР

Бир гўзал бор,
Кўзлари оҳу,
Мени кутиб яшар у маҳтал.
Лаблари ол, беллари
толма,
Ширинсухан,
сўзлари асал.

Ҳаёллари ўйларим билан
Алвон уфқда
учрашиб қайтар.
Олтин бешик
тебратиб аста,
Тушларида аллалар
айтар.

Кўкка боқиб тунлар
мен каби
Ахтаради толе юлдузин.
Гулдек нафис,
тозадир қалби,
Ёлғиз менга асраган ўзин...

Бир гўзал бор,
Излайман уни,
У ҳам кўпдан
менга интизор.
Орзу билан яшайди
у ҳам:
«Бу дунёда битта йигит
бор...»

СОЙНИНГ СУВИ...

Сойнинг суви оқиб яна сойга келган,
Бу замоннинг даврони ҳам бойга келган.
Мерос қолур қисмат ҳатто, от ўлса гар
Аравани судраш гали тойга келган.
Сатанг кулиб дейди: «Аҳмоқ кетмон чопар,
Эпчил эса пул қилмоқнинг йўлин топар...»
Сен далангни қиртишлайвер, деҳқон бола,
Ит қутурса «яхши», «ёмон» демай қопар.
Қиммат бўлди рўзномаю жаридалар,
Нари эди, элдан яна наридалар...
Деҳқон шўрлик ўқисин деб қассоблар ҳам
Берар гўштни энди ўраб бермайдилар.
Қаҳатчилик... тер босди-ку сени жиққа,
Тутат-да, бир сажда қилган исириққа.
Ёлғиз сенинг манфаатинг кўзлаб балки
Тузилаётир бирор ерда бирор фирқа.
Адабиёт... У ҳам сени унутгандир,
Аршдан баланд қояларни даст тутгандир.
Остонага ечиб кирган ковушлари —
Сенинг онгинг эгасини хўп кутгандир.
Мен-чи. сенинг кўнглингга гард юқтирмасам,
Сен ҳам ғамда пишган тутдек тўкилмасанг.
Лекин дилни бир ғам қийнар, деҳқон бола,
Нега ёздим мен бу шеърни... ўқимасанг?

АБДУЛ АЗИЗ МИРЗО

Ул оғангнинг кўнглида қора ният бор:
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Берган ошу тузида заҳри миннат бор,
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Оллоҳ сени фарзанди мирзо сайлади,
Кўнглингни оқ, қисматинг қаро айлади.
Ўз оғанг сенга қарши яроқ қайради,
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Оғанг қўллари узар гулдек бошингни,
Вақт шамоли қуритмас оққан ёшимни,
Ғамлар мангу ўртабон ичу тошимни, —
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Оқмоқда дийдадан қон равон бу кун,
Отанг Улуғбекнинг бағри қон бу кун,
Иникушлик, падаркушлик — фармон бу кун,
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Дилдан энди ўша дардлар изи кетмас,
Юлдузларга бўзларман-у, бўзим етмас,
Огоҳ этай десам, нетай, сўзим етмас,
Бошингда ажал бор, Абдул Азиз Мирзо.
Ота юртим, она юртим, ини юртим,
Ҳеч кўрмадинг оғаларинг оқибатин,
Бағринг ярим, дилинг доғлик, оҳинг тутун,
Қалбимда армон бор, Абдул Азиз Мирзо...

ЯРАДОР ОҲУ

Бу тоғлардан ярадор бир оҳу ўтган,
Нафс бандаси — сайёд унга ўқлар отган,
Изларидан гала-гала бўри қувиб,
Бу тоғлардан ярадор бир оҳу ўтган.
Елганида қонлар силқиб тўшларидан,
Майса ўтлар айрилишиб ҳушларидан,
Қонларига беланганча тушларим ҳам,
Унга теккан ўқнинг дилга доғи етган.
Қонларидан байроқ тутган қизғалдоқлар,
Жаҳолатга қарши бўлар кўзғалмоқлар.
Қоя-тошни эритарми бўзламоқлар,
Кўз ёшдан эримай сўлу соғи ўтган.
Ишқ оҳусин худди шундай ҳуркитдилар,
Унинг кўксин, менинг кўксим доғ этдилар.
Ғаюр зотлар ўз дилларин чоғ этдилар,
Бу дунёнинг тошларидан боғим ўтган.
Энди уни истаб-излаб тополмасман,
Балолардан кўксим билан ёполмасман.
Малҳам бўлиб, унинг дардин ўполмасман,
Алам билан менинг ёшлик чоғим ўтган.
Томчи-томчи қондир булар, гуллар эмас,
Тошлар билмас, тошдан бўлган диллар сезмас.
Бу тоғларга ёқут сочиб баҳор эмас,
Бу тоғлардан ярадор бир оҳу ўтган.

Ихтиёр **ХОЛИҚУЛОВ.**

● **СПОРТ** ●

ШОҲМОТ МУСОБАҚАЛАРИ

Тошкентда эркаклар ўртасида шоҳмот бўйича республика чемпионатининг биринчи лига мусобақалари якунланди. Унда пойтахт, вилоятлар, Қорақалпоғистонда ўтказилган саралаш мусобақалари ғолиблари қатнашдилар. Ўйинлар якунига кўра 11 имкониятдан 9 очко жамғарган самарқандлик Марат Жумаев биринчи, саккиз ярим очко тўплаган тошкентлик Фарҳод Собиров иккинчи ўринларни эгалладилар. Учинчи ўринга эса бир йўла уч спортчи даъвогар бўлди. Коэффициентлар махсус жадвали орқали улар орасидан совриндор аниқланди. Тошкентлик Александр Коллекцтейн учинчи ўринни эгаллаб, юқоридаги икки шоҳмотчи билан бирга олий лига мусобақаларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди. Олмалиқлик Геннадий Афанасьев ва тошкентлик Геннадий Крипслар тўртинчи ва бешинчи ўринларни эгалладилар. Олий лига мусобақалари 20 февраль куни бошланади.

Тошкентда шоҳмотни тез ўйнаш бўйича Ўзбекистон кубоги учун мусобақалар якунланди. Бу мусобақа низомига кўра ҳар бир иштирокчига бир ўйин учун ярим соатдан вақт ажратилади. Мусобақаларда 56 киши иштирок этди. Биринчи ва иккинчи ўринлар тошкентлик Дмитрий Қаюмов ва Фарид Йўлдошевларга насиб этди. Улар 11 имкониятдан саккиз ярим очкодан жамғардилар. 8 очкодан тўплаган бухоролик Сергей Галахов ва самарқандлик Алексей Барцевлар учинчи ва тўртинчи ўринларни бўлашиб олдилар.

И. БИРБРАГЕР.

● *Қардош халқлар адабиётидан*

БУЮК турк адиби Ришод Нурий Гунтекин (1886—1956) ўзбек китобхонларига асосан «Чолиқуши» (Мирзакалон Исмоилий таржимаси) ва «Ҳийлан шаърий» (Миад Ҳакимов таржимаси) асарлари орқали яхши таниш. Ижодий фаолияти кўп қиррали бўлган ёзувчининг рўзнома муштарийларига тавсия қилинаётган қуйидаги ҳикояси унинг ҳажвий асарларидан намунадир.

Ришод Нурий **ГУНТЕКИН**

Севги мактублари

КЕЧҚУРУН мактабдан қайтиб келгач Расим уйида янги алифбода[1] қиммат қоғозга ёзилган хатни топиб олди.

«Расимбой, Сизни севаман. Мен ёш ва чиройлиман. Ва бу ҳақда қўрқмасдан гапира оламан. Менинг энг катта тилагим — Сизнинг маҳбубангиз ва жуфти ҳалолингиз бўлишдир. Лекин биз ҳали ёшмиз, шунинг учун сабр қилиб, бир неча йил кутишимизга тўғри келади. Жавоб мактубларини йўқлаб олинадиган қилиб жўнатинг. Отам ўтакетган мутаассиб киши, мени кўчага чиқармайди. Лекин сиз билан кўришишимга умид боғлайман. Ўзимни севгилингиз деб ҳисоблаганим ва Сиз билан учрашишга умид боғлаганим учун менинг тўғримда ёмон фикрга борманг яна. Уйда якка ўзим ўтирганим учун ҳаётим қайғулидир. Лекин Сизнинг мактубларингиз менга тасалли беради дея Бедия».

Ўн олти ёшга кирган ҳар бир йигитда бўлгани каби Расим учун ҳам севгидан муҳимроқ нарса бўлиши мумкин эмас эди. Шунинг учун ҳам мактубни ўқий бошлаши биланоқ унинг юрагида кучли ҳис-туйғу уйғонди, муҳаббат олови ёна бошлади. Кечқурун кинога бормоқчи эди, бормади. Ўз хонасини ичидан беркитиб олиб, ўша нотаниш қизга жавоб ёзди. Уни почта қутисига ташлади-да, сўнг ўзини анчагина бўйи ўсган ва ўн ёшга улғайгандек ҳис қилди.

Ўзини Бедия деб танитган қиз хатларни вақтида ёзиб турарди. Лекин жавоблар бир-икки кунга кеч қолиб кетса борми, қиз Расимни койирди, юзига соларди.

«Ўзининг нозик севгисига иқрор бўлган бечора қизни асабийлаштириш адолатданми? Ахир тўрт девор ичида ўтирган мен каби бечора қиз учун ягона хурсандчилик — Сизнинг мактубларингиз деб айтган эдим-ку! Жавоб хатларингиз эса жуда қисқа. Эҳтимол мен билан очиқчасига сўзлашишдан уялаётгандирсиз?.. Яна бир илтимос: мактубларингизни аниқроқ қилиб ёзсангиз».

Шу-шу йигитча кечалари хонасида танҳо ўтирар, севгилисининг кўнглини олиш учун соатлаб узун хатларнинг хомакисини қоғозга туширарди. Бедия қизиқувчан қиз бўлгани учун унга жуда кўп саволлар берарди. Бир куни у Расимдан сўради:

«Тўйдан кейин сайр қилгани қаерларга борсак экан? Италиягами ёки Швейцариягами? Қизиқ, бу мамлакатлар қанақа экан? У ерларнинг аҳолиси қандай яшар ва нималар билан шуғулланар экан? У ерларга неча денгизлар оша, қайси давлатлар орқали етиб олиш мумкин?»

«Сиз Абдулҳақ Ҳамиднинг «Эшпер» номли асарини ўқиганмисиз? Асарнинг қайси жойлари Сизга ёқади?» — сўрарди қиз.

Севгилисининг назаридан қолмаслик учун йигитчамиз кун бўйи меҳнат қилар, география ва адабиёт китобларини тинмай варақлар, қизни қизиқтирган саволларга жавоб ахтарарди.

Бедия хатларининг бирида ўкинч билан деди: «Сиз билан дарҳол учрашишга қарор қилиб, кеча мактабдан қайтиб келаётганингизда тўхтатмоқчи ҳам бўлдим. Лекин сиз ёш қизнинг севгилиси эканингизни унутиб қўйган бўлсангиз керак: уст-бошларингиз қараб бўлмас даражада хароб, оёқ кийимларингиз жуда ифлос эди. Кичиклигингиздагидек ўртоқларингиз билан уришган бўлманг яна? Шу сабабли Сизни уялтириб қўймаслик учун олдингизга бормадим».

Расим хижолат тортиб, ўзидан жуда хафа бўлиб кетди. Шу кундан бошлаб ўзига қарайдиган, яхши кийиниб-тараниб юрадиган бўлди.

Бошқа сафар мактабдан тўғри уйга бормагани, ярим кечагача кўчаларда сангиб юргани учун Бедия Расимни койиди, юзига солди. У уйида ўзини қўярга жой тополмаётган бир пайтда наҳотки Расим бошқа қизларга мулозамат қиладиган бўлса деб хафа бўлди.

Йигит ўз мактубида ундан бошқа біровни севмаслиги ҳақида қасам ичди. Шундан сўнг кўчаларда сангиб юрмайдиган, қизларга кўз қири билан ҳам қарамайдиган бўлди...

Бир куни кечки пайт Расимнинг онаси Нодимахоним кўзига ёш олиб, қайғули бир овозда эри Аҳмадбойга деди:

— Вой, хўжайин, нималар бўлаётганини хаёлингга ҳам келтира олмайсан. Бедия исмли бир бедаво ўғлимизнинг бошини айлантириб, унга тегиб олмоқчи. Расимнинг хонасини тозалаётганимда севги мактубларини топиб олдим... Биз ўғлимиздан айрилиб қоламиз, ахир!.. Қандайдир чора топиш керак... Лекин, худо ҳаққи, ўзингни тут... Ахир сен қизиққонсан!

Аҳмадбой хотинининг сўзларига кутилганидек эътибор бермади.

— Хоним, бекорга ҳавотирланма! — жилмайиб паст овоз билан деди у. — Ўғлимизга севги мактубларини ёзаётган бедаво — бу мен. Ўғлимизнинг ҳафсаласизлиги кун сайин-соат сайин ортиб борди. На мен, на мактабдаги ўқитувчилари қанча уринмайлик, уни яхши ўқишга мажбур қила олмадик. Шундан сўнг ўйлаб-ўйлаб шу чорани топдим. Ишончим комилки, қизга ёзаётган мактублари Расимга янги алифбони ўрганиб олишига ва бир синфдан бошқа синфга ўтишига ёрдам беради. Яна бир гапни билмоқчи бўлсанг, айтаман: мен ҳам ўз давримда фақат сенга хатлар ёзганим учунгина эски имлони яхшилаб ўзлаштириб олган эдим...

Русчадан Муҳсин ҒАНИЕВ таржимаси.

1. Туркияда лотин алифбосига 1928 йилда ўтилган.

БИРЙЎЛА УЧ БИНО

«ЮЛДУЗ» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида жамоани ижтимоий муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган кўп тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу мақсад учун ажратилган маблағлар ҳисобига чеварлар учун зарур бўлган турар-жойлар ва бошқа бинолар қурилянти. Биргина ўтган йили бирлашма маблағи билан учта йирик ҳашаматли бино қад кўтарди. Уларнинг бирига бирлашма учун малакали ишчилар тайёрлаб берувчи 22-ҳунар-техника билим юрти жойлашди. 240 ўринли ётоқхона ҳам ўз бағрига юзлаб ёш чеварларни олди.

Учинчи бино — тўққиз қаватли турар-жой яқин кунлар ичида фойдаланишга топширилади. Бу ерда сўнгги пардозлаш ишлари олиб борилмоқда. Ғофир Исмоилов бошчилигидаги сувоқчилар ва Шокир Абдужалилов раҳбарлигидаги дурадгорлар бригадалари аъзолари шу кунни яқинлаштириш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Э. Содиқов, Янгиўзаров, Э. Фозилов каби сувоқчилар, С. Мирзахонов, Т. Умаралиев сингари дурадгорлар бу хайрли ишда касбдошларига намуна бўлмоқдалар.

С. СУЛТОНОВ.

МАКТУБЛАР!.. Мактублар... Улар юракнинг тубига чўкиб кетган дардларга, ҳаётнинг энг қувончли онларига, такрорланмас шеърий мисраларга, айрим ҳолларда гўзал туйғу бўлмиш — СЕВГИга айланиб, оппоқ қоғозга томгувчи — МЎЪЖИЗА!

Рўзноманинг хатлар ва оммавий ишлар бўлимига оқиб келаётган бу юрак нолалари кишини баъзан севинтирса, баъзан узоқ ўйлашга мажбур этади.

МАКТУБЛАРДАН САТРЛАР...

Кўпчилик муштарийларимиз 1992 йил 15 январь куни рўзномада эълон қилинган «Инсон қони сув эмас» мақоласини ўқиб, изтиробга тушганликларини ўкинч билан ёзишган.

Келинг азизлар, уларнинг айримлари билан сизларни ҳам таништирайлик:

«...Инсон қони сув эмас» мақоласини ўқиб, бошимизга тушган кулфат янгилангандек бўлди.

1991 йил 29 август куни мудҳиш воқеа рўй берди. Халқ ғамини еб, ўз фарзандлари қучоғида яйраб яшнаб, ҳали ҳаётга тўймаган беш фарзанднинг отаси 34 ёшли акам — Азаматали Ниишоналиев ўзи деҳқончилик қилаётган дала қучоғида оламдан кўз юмди. Бу воқеа 1970 йилда туғилган, ҳеч қаерда ишламайдиган Собир Арслонов томонидан содир этилди...», — деб ёзади алам билан мактуб йўллаган Оҳангарон районидаги «Оҳангарон» давлат хўжалигидан Ҳурматой Ўринбоева. — Мен жиноятчиларга нисбатан азалдан халқимизда бор бўлган жазолар қўлланилишини истайман. Токи, бўлак қотиллик, жиноят қилолмасин».

Ҳа, шундай оғир кунларда беш гўдагини бағрига босиб, нола чекаётган муштипар онаизор, сенга бардош тилайман, дегувчи ҳайқириқ беихтиёр юракдан отилиб чиқади...

Навбатдаги мактуб «Ўзбекистон почтаси»нинг бошлиқ ўринбосаридан келган жавоб хати. У Оҳангарон ноҳияси, С. Раҳимов номли давлат хўжалиги ҳудудида жойлашган Сусам алоқа бўлимидан ўртоқ А. Маҳкамовнинг 1991 йил 18 декабрь сонида босилган «Арзимни тинглангда, ахир» шикоятига жавоб тариқасида йўлланган. Унда айтилишича, «...Келтирилган айрим фактлар ўз исботини топди, айримлари эса йўқ. Масалан, Сусам почта алоқаси бўлими ходимларига 1991 йилда қишки костюмлар, пальтолар ва оёқ кийими сотиб олиш учун 30 сўм (!) миқдорида пул тўланган. Транспорт воситалари билан таъминлаш масаласига келсак, бу масала 1991 йилда ҳал бўлиши керак эди. Аммо ноҳия ҳудудида жойлашган савдо магазинлари велосипедларни пул ўтказиш йўли билан сотишга мутлақо қарши. Вилоят ишлаб-чиқариш техника алоқа бошқармаси томонидан эса бор-йўғи 2 дона велосипед ажратилди. Бу ҳол ноҳия почта алоқа тармоғини 10 фоизга қониқтиролди, холос...» — дейди «Ўзбекистон почтаси» бошлиғи ўринбосари З. К. Мамина жавоб сўнггида.

Энди бир ғалати савол туғилади; Бошлиқ ўринбосари 30 сўмга қандай кийим сотиб олишни бир кўз олдига келтирганда, эҳтимол, муҳарриритимизга юборган ушбу жавоб хатига имзо қўймаган бўлармиди?!

Кишиларнинг оғирини, енгил, узоғини яқин қилувчи почта алоқа бўлимлари хизматларининг меҳнат қилишлари ва ҳордиқ чиқаришлари учун етарли шароитлар яратиб берилмас экан, аҳолига ўз вақтида кундалик нашрлар, хат-хабарларни етказиш ўлда-жўлда бўлавериши аниқ.

«...1991 йилнинг февраль ойида ўзимиздаги Маиший хизмат кўрсатиш уйига «шогирд» бўлиб ишга кирдим. Яқинда январь ойидан бошлаб мастерликка ўтказишди. Шу бир йил ичида на маош, на компенсация олганим йўқ. Директоримизга айтсам, «Сизлар бизда ўрганганларинг учун пул тўлайсизлар», деди. Шогирд бўлганим учун 17 январь куни 150 сўм пул тўладим. У ёққа борсам биз тўламаймиз, бу ёққа келсам биз тўламаймиз, деб сарсон қилишмоқда. Онам пенсионер, II гуруҳ ногирони. Шунинг учун ноҳия ижтимоий таъминот бўлимидагилар ёрдам берар, деган умидда бордим. Бўлмади. Иш жойимдан «Маош ёки компенсация олмаган» деган справка ҳам берилган эди.

Оиламизда 6 кишимиз. Отам қозонхонада оператор. Акам ишламайди, қўли синган. Укам ҳунар-техника билим юртида ўқийди, синглим 3-синф ўқувчиси. Бизга ёрдам беринг, акам ҳам қаердан нафақа олишни билмайди».

Умидахоннинг ушбу мактуби ҳам кишини ўйга толдиради. Наҳот, иқтисодий танглик кунларида курсиларни банд қилиб ўтирган айрим масъулиятсиз раҳбарлар уларга бирор аниқ жавоб айта олмасалар?! Умидахон Маиший хизмат кўрсатиш уйининг аниқ манзилгоҳи ва директорининг номини тўлиқ келтирмаган экан, лекин мактуб Оққўрғон ноҳиясидаги тегишли ташкилотларга етиб, ўз ечимини топади, деган умиддамиз.

Киши севимли рўзномасини варақлаганда, беихтиёр ўзи севган қаламкаш номини излайди, унинг таъсирчан жумлаларини шивирлаб ўқийди. Айрим мухлисларимиз қалбидан жой олган қаламкаш — Д. Саидовнинг мақола, шеър ва мусоҳабаларига ижобий баҳо бериб, у кишини ўз жойларида ўтказилаётган тадбирларга таклиф этишган. Чиноз ноҳиясидаги И. Шарипов номли «Садоқат» болалар ва ўсмирлар ижодий уйи директори Абдулла Ориповнинг «Чин қалбдан ташаккур» деб номланган мазкур хати шу хусусдадир.

«...Дилмурод Саидовнинг хат ва хабарлари, мақола ва шеърларини рўзнома орқали интиқлик билан кутаман. Унинг қаламига мансуб ҳар бир шеър дилларни ром этади. Усмон Носирнинг беғубор хотирасига бағишланган «Яшин урмас чинорлари» ёдномасини ўқиб, ўтмиш саҳифаларига бир нигоҳ ташлаб, шеърият шайдолари ташаккурини изҳор қилишни лозим топдик...».

Шуниси қувончлики, келаётган мактубларнинг аксариятини ёшлар йўллашмоқда. Улар ўзлари севган хонандалар, янги ёш гуруҳлар билан мусоҳабалар олиб боришни сўраб, ўз ижодларидан ҳам намуналар йўллашмоқда.

1991 йил 20 июнда «Болалар» гуруҳи билан бўлган суҳбатдан сўнг яна ҳам кўплаб хатлар олмоқдамиз. Шу билан бирга рўзноманинг келгуси сонларида «Юлдузлар», «Эски шаҳар», «Шамс», «Умид» ва бошқа кўплаб янги гуруҳлар ҳақида ҳикоя қилишимизни сўрашган. Жумладан, севимли хонандамиз Юлдуз Усмонова, Абдулла Қурбонов, Охунжон Мадалиев каби оҳанграбо қўшиқ ижрочилари билан ҳам суҳбат уюштиришни илтимос қилишган. Биз албатта, рўзнома саҳифаларида азиз ёшларимизнинг истакларини амалга оширишга ҳаракат қиламиз.

Мактублар хусусидаги шарҳларни шу ерда тўхтатиб, бироз чекиниш қилмоқ лозим. Аввало, фикримиз азиз муштарийларимизга оғир ботса узр. Аммо биз аччиқ бўлса-да, буни таъкидлашни жоиз топдик. Юқорида айтганимиздек, «Болалар» гуруҳига келаётган хатлар кун-сайин кўпаймоқда. Қўшиқ ва куйнинг сеҳрини ҳис этиш ёшликнинг такрорланмас хислати! У кишиларни, айниқса ёшларни улуғ мақсадлар, яхши ниятлар, ширин орзулар сари етаклайдиган туйғу.

Шу хусусда жажжи сингилжонларимизга икки оғиз сўзимиз бор. Эндигина 16—17 ҳатто, ундан ҳам ёш бўлмиш айрим қизларимиз гуруҳ аъзоларига бебаҳо деб аталмиш — СЕВГИ туйғуларини ошкор этишган. Уларнинг суратлари, манзилгоҳлари, телефон рақамларини сўраб, икки энлик хат йўллашларини илтимос қилишган. Қизларимизни койимоқчи эмасмиз. Ҳар ким ўз қалби буюрганини бажаради. Аммо, бизнинг уларга айтадиган сўзимиз: «Азиз сингилжонлар! Ҳали пишиб етилмаган боғингиз ҳосилини узишга шошилманг. Зеро, улар оёқ остида бесабаб топталмасин!».

Ҳурматли муштарийлар! Қимматли вақтингизни аямай мактуб, мақола ва шеърларингизни бизга йўллашни лозим топганлигингиз учун миннатдорчилигимизни билдирамиз. Зеро, рўзноманинг янада сермазмун бўлишида сизларнинг ҳиссангиз катта.

Яхши мақсадларингизга ривож, оилангизга соғлиқ, қут-барака тилаб, мактубларингизни кутиб қоламиз.

Саломат АБДУРАҲМОНОВА,
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими ходими.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҲАҚИҚАТИ

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: шўролар ҳаёти — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749, 337010; ижтимоий масалалар — 325645; маданият — 325767; адабиёт ва санъат; миллий қадриятлар — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот ва спорт — 325556, 339915; хатлар ва оммавий ишлар — 325354, 334048; тижорат бўлими — 325733; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 325354, 334048; эълонлар — 325666.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 14 Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.30. 30579 нусҳа босилди.